...ې رپوټ له افترا پرته بل څه نه دي

کوم ناروغ ته د روژې خوړل روا دي ؟ (۲ مخ)

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتیا ده (۲ مخ)

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو اړو سره مرسته وشي (۲ مخ)

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول (۲ مخ)

باب دقضايي حکم د محکومیت دطرفکو الي ۹ برخه کې دغږیاب د استیناف محکمې دریاست داستهدایې په ورکولو اود لوی څارنوالۍ د تعقیبي څانګې د استهدایې ۹ اړوند چې دمحکومیت په لحاظ د پروان د ښارولي محکمې له خوا د ساتونکي شوي پرېکړې دطرفې فوبتنه یې کړې ، لازمې لارښوونې وشوې او هم د افغانستان د کارکوونکو د ملي اتحادیې د مرکزي شورا د حقوقو د احقاق په باب دملي شورا استهدایې له په پټلیزې سره طرګنده شوه چې د اساسي قانون د ۱۲۰ مادې له حکم سره سم دمحکو لوله شمولو دطرفې مرجع چې دحقیقي او حکمي اشخاصو له خوا ورکړل شي ، محکمې نه ده دی لکه کولای شي د خپلو غوښتنو په باب اړوندو واکمنو محکمو ته مراجعه وکړي په همدې ترتیب د ملي شورا په غوښتنه کې د قضايي کادر د درجې د ثبت د کمیسیون نظر په پام کې نیولو سره دقضايي کادر د حقوقو او امتیازاتو له طرزالعمل سره سم د پخوا شوو قضایي کادر لوړېدل تصویب شول

باختر

د تخار ښاروالۍ په مرسته د پوهنې پراختیا غواړي

د جمهوري ریاست لومړي مرستیال مارشال محمد قسیم فهیم پرون د تخار ولایت له یو شمېر عالمانو ، سپین ږیرو ، استادانو او د پوهنې له مسوولینو سره وکتل . دجمهوري ریاست مطبوعاتي دفتر باختر آژانس ته خبر ورکړ چې د دغې کتنې په بهیر کې دجمهوري ریاست لومړي مرستیال د پوهنې کارکوونکي ...

جدي هلو ځلو هیله وکړه . دجمهوري ریاست لومړي مرستیال زیاته کړه دهیواد راتلونکي په پوهو او زده کړي ځوانانو خوانانو پورې اړه لري او موږ هغه وخت مسوول او پرمختللي هیواد لرلای شو کېږو چې د پوهنې کارکوونکي په خپلو دندو کې هڅه او هلې وکړي په دې کتنه کې ...

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمقاله

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول

د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس ښاغلي حامد کرزي د سعودي له پاچا او له خادم الحرمین الشریفین څخه هیله وکړه، چې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ سره ګډې مبارزې او له افغان سولې سره مرستې ته راوبولي. حامد کرزي د خادم الحرمین الشریفین اعلیحضرت ملک عبدالله بن عبدالعزیز ال سعود ته وویل: «لکه تاسو اعلیحضرت چې په جریان کې یاست زمونږ په ګاونډي هېواد پاکستان کې جلالتماب محمد نوازشریف د انتخاباتو په نتیجه کې د صدراعظم په توګه ټاکل شو او نوی حکومت یې منځ ته راوړ، افغان دولت په پاکستان کې د انتخاباتو د کامیاب بهیر د هرکلي ترڅنګ د پاکستان له نوي حکومت سره د ګډې سوله ییزې راتلونکې لپاره د هر ډول همکارۍ اعلان وکړ. مونږ لکه د تېر په شان یقین لرو چې د پاکستان او افغانستان دواړه مسلمان او ګاونډي هېوادونه یو شان د ترورېزم له ګواښ سره مخامخ دي، له بده مرغه دلته له ترورېزم او د اسلام د مقدس دین له نامه څخه ناوړه ګټه پورته کېږي او د اسلام ضد اعمال د اسلام په نوم ترسره کوي. اعلیحضرت خادم الحرمین الشریفین! په اسلامي نړۍ کې ستاسو اعلیحضرت درناوي او اغېز او په پاکستان کې د نوي حکومت منځ ته راتلل د نوي فرصت په توګه مونږ ته دا هیله راکوي چې ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو په رڼا کې خپل ستر هدف یعنې د ترورېزم پر ضد د افغانستان او پاکستان یو لاس کېدو ته رسېدلی شو چې دواړه ولسونه په سوله او امن کې د ورورۍ او ښه ګاونډیتوب ژوند وکړي. افغانان په دې برخه کې یو وار بیا ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو او مرستو غوښتونکي دي چې د همو له برکته افغانستان پاکستان او سیمې ته سوله او ثبات راشي.» حامد کرزي په داسې حال کې د سعودي له پاچا څخه د ترهګرۍ او اورپکۍ پر ضد له پاکستانه د مبارزې او له افغان حکومت سره د پاکستان له خوا د سولې په برخه کې د مرستې غوښتنه کوي، چې د پاکستان او نورو مفرضینو د ناوړو هڅو له امله د سولې پر سر د خبرو لپاره د طالبانو د قطر دفتر بې اغېزې او له پامه ولوېد او دغه راز پاکستان لا هم د خپلو سوځو لپاره ترهګرۍ او اورپکې روزي او هم یې هڅې ګړندۍ کړې، چې د افغان سولې لړۍ په پرله پسې توګه ناکامه کړي او پر طالبانو فشار راوړي، چې له افغان حکومت سره سوله ونه کړي، د دې ترڅنګ په قطر کې هم پاکستان له طالبانو او امریکا سره د افغان سولې تر نامه لاندې د افغانستان د تجزیې لپاره معاملې پیل کړې، خو ژر یې مخنیوی وشو، په همداسې حال کې د سعودي عربستان پاچا کېدای شي ښه منځګړیتوب وکړي او د حرمین الشریفین د خادم په توګه هغه ته ټول مسلمانان هیله لري او خبره یې مخکې ته نه غورځوي، له همدې امله افغان حکومت ډېره د وخته دا هیله لرله، چې د قطر پر ځای سعودي عربستان د سولې د خبرو مرېسمګریتوب کړی وای، نو هیله ده، چې د سعودي پاچا او د حرمین الشریفین خادم په دې اړه خپل رول په ښه توګه ولوبوي او پاکستان لومړی له ترهګرۍ سره اغېزمنې مبارزې ته وهڅوي او بیا یې د افغان سولې لپاره مرستې ته اړ کړي، ځکه په اوسني ناورینځپالي کې هم افغانان او هم پاکستانیان له سخت ناورین سره مخ دي او هم د اسلام له سپېڅلي نامه څخه ناوړه ګټې پورته کېږي

کومو ښځو ته روژه خوړل روا دي

احمد ژلمی شپهار

دا خو روښانه ده، چې د حیض او نفاس په وخت کې ښځو ته د روژې خوړل روا دي، خو د دې ترڅنګ هغه ناروغان، چې ناروغي یې اوږده او سخته وي او یا هم هغه کسان، چې د روژې نیولو په صورت کې ورته سخته او وژونکې ناروغي پیدا کېږي، نو روژه دې نه نیسي او پر ځای دې فدیه راوړي، چې یوه مسکین ته په کافي اندازه د خوراک برابرول او یا هم تر دې زیات څه د هرې یوې روژې په بدل کې ورې فرض ګرځول شوي دي، خو دلته د حیض او نفاس ترڅنګ نورې هم ښځو ته هم مېندې هم شته، چې هغوی ته هم د روژې خوړل روا دي، نو دا کومې مېندې دي؟ ځواب جوت دی، الله (ج) روژه اسانه کړې او د روژې نیولو لپاره یې هم مسلمه امت سره جلا کړې دی یعنې پر هغو کسانو یې رحم کړی، چې روژه ورته زیان رسوي، په دې ډله کې یو شمېر مېندې هم شته، چې روژه نیول ورته زیان رسوي او باید یې خوري، دا مېندې امېدواره او تي ورکوونکې مېندې دي، چې د روژې په وخت کې د ناروغانو غوندې ګڼلې کېږي که امېدوارې او یا هم تي ورکوونکې مېندې پر خپلو ماشومانو وېرېدلې، چې روژه به ورته ضرر ورسوي او یا به ماشوم ضایع کړي، نو په دې صورت کې هغوی ته روا ده، چې روژه وخوري او بیا یې په وخت سره قضایي راوړي. نړیواله ټولنه، ملګري ملتونه او ټول هېوادونه اوس په دې هڅه کې دي، چې د مور او ماشوم ژوند وژغورې، له بده مرغه افغانستان د نړۍ تر ټولو بد هېواد د مور او ماشوم د ژوندانه لپاره او تریخ ځای په ګوته شوی دی، نو دا چې د مور او ماشوم ژوند هم ژغورل شوی وي او هغوی ژوندانه ته پام شوی وي، نو هغو امېدوارو او تي ورکوونکو مېندو ته، چې روژه یې ماشوم ته زیان رسوي یا یې ماشوم ضایع کېږي او یا یې شیدې کمېږي او یا وچېږي، نو هغوی دې روژه وخوري، په دې اړه د کتاب الفقه علی المذهب د لومړي جلد په ۵۷۳ مخ کې پوره دلایل وړاندې شوي او هغه مېندې، چې یا امېدواره وي او یا ماشوم ته تي ورکوي او د روژې په نیولو سره دې او ماشوم ته یې زیان اوړي او یا د مور او ماشوم ژوند له خطر سره مخامخوي، نو روژه دې نه نیسي او د حیض او نفاس لرونکو مېندو په څېر دې د روژې قضایي راوړي، دا مېندې که څه هم د هغو ناروغانو په شام یادې شوي، چې روژه ورته روا ده، خو قضایي به راوړي نه فدیه، منو، چې دا مېندې د ناروغانو په څېر یادې شوې، خو هغوی به د حیض او نفاس لرونکو ښځو په شان قضایي راوړي هره امېدواره او تي ورکوونکې مور دې فکر وکړي، چې روژه ورته زیان رسوي او که خدای مه که د روژې په نیولو سره دغو مېندو او ماشومانو ته زیان اوښت یعنې ماشوم یې زیانمنه، یرګې یې وچېدې او نور مرضونه ورته پیدا کېدل، نو بیا دې روژه وخوري، خو له دې پرته دې روژه ونیسي او هغوی ته یې خوړل روا نه دي، ځېنې مېندې شته، چې روژه نیول ورته کوم زیان نه اړوي، نه ماشوم ضایع کېږي، نه یې د ماشوم شیدې لږ کېږي او نه هم لوړې ناروغۍ پرې راځي، نو بیا ورته روا نه ده، چې روژه وخوري، خو د حیض او نفاس په موده کې پر ښځو روژه خوړل واجب دي، هغوی به یې هرو مرو خوري او په به موقع کې به د هرې یوې خوړلې روژې قضایي راوړي، یعنې د همغو خوړل شویو روژو په اندازه به له سره روژې نیسي، ځکه یا هم پر دا ډول ښځو د الله (ج) له خوا رحم شوی، چې په ښه او اسانه موسم کې روژه شي او دا د هغوی اختیار دی، خو قضایي یې پرې واجب ده، قضایي به راوړي، چې هغوی له هم د روژه نیلو په څېر ثواب ورسېږي، منو، چې هغوی په رمضان میاشت کې روژه نه نیسي او د رمضان میاشت روژه ډېر ثواب لري، خو دا د الله (ج) رحم دی، چې دا ډول کسان یا ښځې، چې د خوړل شویو روژو په اندازه یا روژې ونیسي او یا یې قضایي راوړي، نو همداسې ثواب ورکوي، لکه، چې د رمضان د میاشتې روژه لپاره یې ورکوي، که یا هم د رمضان په میاشت کې د حیض او نفاس په وخت کې دا ښځې روژه ونیسي، نو یې ګټې ده، هیڅ ګټه یې نشته او روژه یې صحت نه لري، لکه لمونځ یې، چې صحت نه لري، نو همداسې یې روژه هم صحي نه ده، خو د روژې او لمانځه تر منځ یې توپیر دا دی، چې د روژې قضایي پرې واجب ده او د لمانځه قضایي پرې نشته یعنې د خوړل شویو روژو قضایي به راوړي، خو د ادا شویو لمونځونو قضایي پرې نشته او هغه الله (ج) وربخښلي او هغوی یې ترې معافي کړې دي

د جرګو جوړول زمونږ د ټولنې ستره اړتیا ده

سمیع الله «سمیع»

جرګه زمونږ په تېر پنځه زره کلن تاریخ کې زمونږ له پلرونو او نیکونو څخه راپاتې شوي ستره اوبا ارزښته عنعنه او دود دی. نه یلې خوا که څیرته دبشریت پیدایښت اودهغه دوام ته نظر وکړای شي نوله دوو تنو نیولې ترکورنۍ قبیلې اوبالاخره دلوی همغلونو ترمنځ دتفاهم اوخبرو دپیل ژبه په جرګه پیل شوې او تراوسه پورې یې په بیلابیلو بڼو دوام موندلی دي دانه داخبره باید په زغرده سره وکړای شي چې دجرګې دپیل تحقه دټپوالي دیموکراسي پیلامه ګڼل کېدای شي کله چې انسان پیداشوی اودهغه ژبه په خبرو راغلې، نو همدغلته دجرګې خبره هم ورسره ملګرې شکاري جرګې دپوهنې اصل پرینسپ زمونږ دهېواد په لرغوني تاریخ کې دود موندلی دی چې ددغه دود په دوام زمونږ دخلکو هراړخیز ژوند بدلون موندلی دی. زمونږ په هېواد کې ددولتونو او نظامونو په جوړېدلو سره جرګې، هم خپل شکل ته بدلون ورکړی دی او ترننه وارسېدلی ده او دټول ولس په جرګه بدله شویده په هېواد کې دآریاېانو دلمدن دانکشاف په بهیر کې په دوه ډوله جرګه رامنځته شویده چې لومړی جرګه یې محلي یاکلیوالي جرګه وه چې په کلیو کې به دخلکو ترمنځ کېدله اودخلکو ترمنځ شخړې به پکې هواریدلې په لومړي جرګه کې به ښځو اونارینه وګډون کاوه دوهمه لویه ولسي جرګه چې دقومونو اوقبایلو مشرانو اوپوهانو په کې ګډون کاوه په نوموړې جرګه کې به دټولنې دراتلونکي په اړه پرېکړه کېدله اودولتي واکمن به هم په کې برخه اخیستله، چې واکمن به هم دهمدغې جرګې دپرېکړې له مخې ټاکل کېده که زمونږ دهېواد مذهبي بهیرته وکتل شي نو جرګو هم په کې ځانګړې برخه درلوده دوداېي مذهب په بهیرکې جرګې هم دود موندلی دي زمونږ دهېواد دجرګو په هکله په ۳۹۹ کال کې یو شمېر چینایي سیلانی زیارت کوونکو هم ډېر څه لیکلي دي داسلام له مقدس دین سره کې جرګه ته ځانګړي ارزښت څخه برخمنه ده اودقرآن عظیم الشان سوره الشوری هم په دې برخه کې نازله شویده دنوموړې مبارکې سورې له مخې ټول مسلمانان په خپلو کارونو کې مشوره له رابلل شوي دي. زمونږ ستر پیغمبر اودبشریت لارښود حضرت محمد (ص) دخپل ژوند په ټولو اړخونو کې هغه کړي چې دمسلمانانو ترمنځ ټولې شخړې دجرګې اومشورې له لارې حل کړي په دغې برخه کې کېدای شي چې له ډېرو بېلګو څخه یادونه وکړو په جرګه کې رای ورکول یو مهم اصل دی او دجرګې ګډون وال مکلفیت لري چې دراپوله اکثریت څخه متابعت وکړي اودهغې ټولې پرېکړې په پوره ډول عملي کړي ولو که رایه یې هم نه وي ورکړې که داسلام تاریخ ته نظروشي نوداته ثابته شي چې زمونږ ستر پیغمبر حضرت محمد (ص) له وفات وروسته دخلفای راشدینو په ټاکنه او وروسته داسلامي نړۍ په ټولو شخړو کې له جرګې څخه کار اخیستل شویدی اوجرګې پرېکړې یې په ډېرارزښت اوامانت داری سره عملي کړې دي اوزیاتره دغه جرګې به په جوماتونو کې جوړېدلې کله چې دافغانستان خلکک داسلام په مقدس دین مشرف شول نودغرنیانو په وړاندې یولړ سیاسي مقاومتونه راپورته کېږي اودغه مقاومتونه دخلکو ترمنځ دجرګو په جوړېدلو سره زور اخلي اوخلک دوسلوال مقاومت په وسیله دیته هڅول کېږي چې له عربي اشغالګرو څخه خان وژغوري چې د ابومسلم خراساني اوبوشمیر نورو نوموړو شخصیتونو په ګډون عربان دېته اړکېږي چې له افغانستان څخه ځېنې پښې سپکې کړي ددغو واقعیتونو په رڼا کې جرګه زمونږ په تاریخ کې زمونږ دخلکو یوملي دودګرځول شویدي اوله خاص ارزښت اودرنښت څخه برخمنه ده زمونږ دهېواد په تاریخ کې ډېرې ستري تاریخي جرګې رامنځته شویدي چې ډېروستر ویښو اوشخړو ته یې دپای ټکی ایښی دی زمونږ خلکو دجرګې پرېکړې په پوره ډول عملي کړېدي اوهېواد یې له ستروغمیزو څخه بچ کړیدي اودیو سوله ییز ژوند لارښوونه یې کړېده. کله چې په هېواد کې کومه شخړه را پیداشوې اوپادشاهي دزعامت دټاکلو خبره رامنځته شوې ده نو خلکو نوبو جرګوله مخه کړې ده اودلویو جرګو په جوړونو سره یې خپلې ستونزې ته دحل لاره پیداکړیده کله چې په ۱۷۰۹ زکال کې دقومونو ترمنځ دهېواد د مشردټاکلو خبره راپورته شوه لوديې جرګې له لارې د قومونو مشران اومخورا ټول شول اودمشرۍ پکړې یې دحاجي میرویس خان په سرکښتوبدله اونوروټولو خلکودجرګې پرېکړې په پوره ډول ومنلې په ۱۷۴۷ زکال کې دکندهارپه شیرسرخ کې دلویې جرګې په ترڅ کې دقومونو دمشرانوله خوا احمدشاه بابا دهېواد دواکمن په توګه وټاکل شو دامیرشیرعلیخان دوخت په لویه جرګه کې چې له ۲۰۰۰ څخه زیاتو استازو په کې ګډون درلوده ارزښتناکې مسئلې په کې وڅېړل شوې اوبیا ۱۹۱۵ زکال کې دامیر حبیب الله خان دوخت لویه جرګه وه، چې په عمومي توګه دافغانستان بې پرې والي جګړه کې دافغانستان بې طرفي په کې تصویب شوه په ۱۹۱۹ زکال کې دافغانستان دخپلواکۍ له ګټلو وروسته لویه جرګه وه چې دافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې رسماً اړیکې ټینګې کړې دشاه امان الله خان په وخت کې په ۱۹۲۱ زکال داګست په ۷ مه لویه جرګه وه چې په دغې جرګه کې دبرتانیا وړاندیزونه ردشول اودافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې ددوستۍ قرار داد تصویب کړ په ۱۳۰۱ هجري شمسي کې دجلال آباد لویه جرګه وه، چې دافغانستان اساسي نظامنامه (قانون) په کې تصویب شو په دغې جرګه کې پرېکړه وشوه چې په هرو دریو کلونو کې دې په کابل کې لویه جرګه جوړه شي په ۱۳۰۳ لمریز کال کې بیالویه جرګه جوړه شوه، چې ۱۰۵۲ تنواستازو په کې ګډون درلوده په دغې جرګه کې پر اساسي نظامنامه بیاغوروشو اوبیائه دشاه امان الله خان له سفره وروسته په ۱۳۰۷ لمریز کال کې هم لویه جرګه جوړه شوه دشاه امان الله خان له واکمنۍ وروسته هم زمونږ په هېواد کې دلویو جرګو جوړېدلو دوام پیداکړی دی په ۱۳۲۰ لمریز کال کې چې د۱۹۴۱ زکال سره سمون خوري دنړیوالې دوهمې جګړې په دوران کې لویه جرګه جوړه شوه په ۱۳۳۴ لمریز کال کې په کابل کې دافغانستان دخلکو منځنۍ لویه جرګه جوړه شوه اوددوئت په دفاعي قدرت ټاکیدوشو که خبره رالنډه کړم داعلیحضرت محمدظاهرشاه، دشهیدمحمدداودخان اودلوړه کودتا راوروسته په افغانستان کې د بېلا بېلو نظامونوله خوا لویې جرګې جوړې شویدي چې وروستی جرګه یې په ۱۳۹۰ لمریز کال کې دارم دمیاشتې په ۲۵ مه په کابل کې دوديزه لویه جرګه وه، چې د۲۰۲۰ تنواستازو ګډون جوړه شوې وه. دغه جرګه له امریکا سره دستراتیژیک تړون دلاسلیک دځرګوالي په هکله وه، چې له غور اوپرېکړو وروسته د۱۳۹۱ لمریز کال دغویي دمیاشتې په ۱۲ مه د سه شنبې په ورځ په کابل کې دولسمشرحامدکرزي اودامریکا دولسمشراوباما ترمنځ لاسلیک شوه، چې دامنیتي تړون برخه یې دافغانستان اوامریکا ترمنځ دیولړ شرایطو له مخې همدا اوس تربحث لاندې ده په دغو شرایطو کې ولسمشرحامدکرزي دامریکا له لورې په افغانستان کې دهوره سولې اوامنیت دټینګښت پر ضمانت ټینګار کوي دولسمشرغوښتنه اوشرایط دافغانستان دخلکو کلکه غوښتنه ده اودافغانستان دولت اوخلک دنوموړوشرایطو په عملي کولو کې دافغانستان ملي حاکمیت اوخمکنۍ بشپړتیاوېنې اوافغانستان دملي ګټو په نظر کې نیولوسره دیو خپلواک هېواد په توګه ساتلې شي. افغان ولسمشرتل داخبره کړېده چې له امریکاسره دامنیتي تړون په لاسلیک کې به یې څخه کار وانه خلي دولسمشرددغه دریځ په وړاندې یوشمېر دلې ټپلې اوسیاسي ګوندونه داسې فکر اوتبلیغ کوي چې ګنې ولسمشر دامنیتي تړون په سر په وضع شویوشرایطو کې خپل ځانته امتیازات غواړي اوپه دې هڅه کې دی چې دولسمشرۍ ټاکنې وځنډوي اوخپل قدرت دوام لا پسې اوږدکړي دغه رنګه تبلیغ اوځرګندونو په ځنګ کې دامنیتي تړون دلاسلیک په اړه دلویې جرګې له جوړېدو سره هم خپل مخالفت ځرګندوي دغه رنګه ځرګندونوپه ځنګ کې افغان ولسمشر حامدکرزي په وار وار ویلي چې په قانوني ډول حق نه لري یا ولسمشرۍ ته ځان کاندید کړي دګوندونو اواپوزیسیون ددغو ځرګندونو په اړه دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۱ مه دیکشنبې په ورځ دولسمشروپاند ایمل فیضي په یوه غونډه کې وویل دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۰ مه دهمکارۍ شورا چې له ۲۲ ګوندونو اوائتلافونو جوړه ده په خپل وروستي غرګون کې دراتلونکو ولسمشریزو ټاکنو په اړه خپله اندېښنه په داګه کړېده ددغو ګوندونوځارواکي وایي چې حکومت له امریکا سره دامنیتي تړون په سردسلاشورۍ په باله لویه جرګه رابولي اودخپل واک ددوام په لټه کې دی ایمل فیضي زیاته کړه دلویې جرګې رابلل څکه مهم دي چې له امریکاسره دامنیتي تړون موضوع یوه ترټولومهمه اودافغان ولس دراتلونکي ټاکونکې ده، نودهېواد، له لراوبره باید خلک ددې اجازه ولري چې ددغه تړون په اړه خپل نظر ځرګندکړي دلویې جرګې رابلل یوازې دامریکا دامنیتي تړون لپاره دي په اوسنیو حساسو شرایطو کې ددولت له خوا له امریکا سره دامنیتي تړون دلاسلیک اوځرګنګوالي په اړه دلویې جرګې رابلل دافغانستان داساسي قانون اودافغانستان دملي ګټوتثامین خلاف کار نه دی په تېر تاریخ کې هم دوخت داړتیا له مخې دهېواد دمهمو مسئلو په اړه تېرودولتونوهم وخت په وخت لویې جرګې جوړې کړې اودافغانستان نارینه اوښځو په کې خپل نظر ځرګندکړی اولازمي پرېکړې یې په کې کړې دي چې بېلګې یې مخکې په داګه شوې. دهمکارۍ اوسنۍ شورا چې نه یو شمېر ګوندونواودلو ټپلو څخه رامنځته شوې ده باید چې دلویې جرګې له جوړېدو څخه اندېښنه اوویره ونه کړي، اوپه دغې جرګه کې دهېواد دلوړوګټودلا تامین لپاره پوره برخه واخلي اوله خپل دولت سره په دغې برخه کې اوږه ورکړي اوخپلې غوښتنې دخپل ولسمشر ددریځ له پیاوړتیا سره ملګرې کړي. جرګه دافغانستان په تېروپاڼو تاریخ کې دافغانستان دخلکو دسیاسي اومدني ژوندانه دپیل اوپرمختیا یوه نه بېلېدونکې برخه ده، خوچې افغانستان وي اودافغانستان خلک وي نو جرګه به ورسره دهېرې ستونزې په حل کې ملګرې وي. داځکه چې دجرګې ارزښت اودوام زمونږ دټولنې دژوندیبه بهیر کې یوه ستره اړتیا ده

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو وګړو سره مرستې وشي

آبروت

د روژې مبارکه میاشت د اسلام د سپېڅلي دین له پنځو ارکانو څخه یو رکن دی چې هر کال یوه میاشت پر هر بالغ مسلمان باندې د روژې نیول د یو ستر عبادت په شان فرض ګرځول شوي دي. د روژې په نیولو کې ډېر ستر فضیلت پروت دی چې هر مسلمان ته د هغې د نیولو لارښوونه شوې ده. د فضیلت په څنګ کې روژه د برکتونو میاشت هم ده چې ښېګڼې یې یوازې مسلمان امت ته رسېږي. د روژې په میاشت کې هر مسلمان اړ دی چې د سهار له سپېده داغه تر ماښامه پورې له هر ډول خوړلو او څښلو څخه ډډه وکړي. البته د روژې د نیولو او ماتولو وختونه د اسلام د دیني عالمانو له خوا ټاکل کېږي. روژه پر بډای او غریب یو شان فرض ده خو بډایان کولای شي د روژې په میاشت کې د غریبانو پر حال او احوال پام ولري او له خپلو شتو څخه یوه اندازه هغو کسانو ته ورکړي چې د روژه ماتي له پاره څه نه لري دا کار د نیوي او اخروي ډېره ستره ګټه لري چې الله (ج) یې خپل بنده ته ور په برخه کوي. دغه راز روژتي مسلمان ددې ترڅنګ چې څه نه خوري او څه نه څښي باید د نورو له غیبته، بهتانه او دروغو ویلو څخه په کلکه ډډه وکړي لاس یې باید ناوړو کارونو ته اوږد نه شي او سترګې یې په ناروا کارونو پسې ونه ګرځي، ځکه دا د توبې او عبادت میاشت ده هر مسلمان بنده باید د الله (ج) په عبادت بوخت وي ځکه چې روژه د عبادتونو او اطاعت میاشت ده هر مسلمان باید دغه راز عبادت او اطاعت ته چمتو واوسي او یو مسلمان د بل مسلمان خیر او ښېګڼو له دعا وکړي. په ټول عمر، خو په ځانګړې توګه په دې میاشت کې باید چاته ضرر ونه رسول شي او د الله (ج) حضور ته هغه بنده ډېر د نېکمرغیو وګرځي چې بل له یې زیان او ضرر ونه رسېږي. ځرګنده چې مخکې مو ووېل روژه د اسلام د سپېڅلي دین دریم رکن دی او نیول یې فرض دي. روژه د عبادتونو او ښېګڼو میاشت ده روژه د سولې، ډېرو عبادتونو او یو بل ته د مرستې میاشت ده. په روژه کې هر څومره لمونځ چې وشي ګټه یې هومره ډېره ده د قرآن عظیم الشان تلاوت او د تراویحو لمونځ د روژې یوه ځانګړنه ده د روژې په مبارکه میاشت کې د جنت دروازې خلاصې او روژه د قرآن عظیم الشان د نزول میاشت ده همدارنګه د قدر شپه هم د روژې په میاشت کې ځرګندېږي دا ټولې ښېګڼې د مسلمان له پاره دي چې د الله (ج) له خوا یې پرزوینه شوې نو په هغه خوک دی چې د دغو ټولو ښېګڼو له دنیوي او اخروي ګټو څخه ډېره ګټه اوچته کړي. هر مسلمان ځانته لري چې د روژې په میاشت کې له دښمنیو او جنګ جګړو څخه لاس واخلي، له دغو ناوړو کارونو څخه لرې والې نه یوازې د روژې په میاشت کې بلکې هر وخت اړین دی چې مسلمان د بل مسلمان پر وړاندې تیورې نه لاس نکړي خو که چیرته د کال په اوږدو کې د مسلمانانو ترمنځ خدای (ج) مه کړه شخړې او یا کومې نااندرۍ رامنځ ته شي نو د روژې مبارکه میاشت د سولې او پخلاینې میاشت هم ده او خوا بدي کسان کولای شي چې په دغې مبارکه میاشت کې یو او بل ته په خلاصه غېږه په اسلامي مینه او ورورولۍ د پخلاینې لاسونه سره ورکړي او پر ډېرو خوابدیو او ناخوالو باندې د بطلان کرښه راوباسي دلته اړینه ده چې ووایو افغانستان د اوږدو مودو جګړو قرباني شوي او زمونږ دښمنان هم زیار باسي چې د افغانانو په منځ کې جګړې دوام ومومي او د افغانستان د سولې او امنیت په ګډوډولو په داده زړه خپلو ناوړو موخو ته ورسېږي خو که چیرته مونږ افغان هر چیرته چې یو او د هېواد په هر ګوټ کې چې ژوند کوو نو ژوند، افغانستان، اسلامیت او انسانیت له مونږ څخه غواړي چې د افغانستان د دښمنانو ناوړو موخو ته په سوک ځواب ووایو او چاته اجازه ورنکړو چې زمونږ پر وینو لوبې وکړي له روژې څخه یوه موخه هم همدغه ده چې مسلمانان په سوله او هوساینه کې ژوند وکړي، د یو او بل حقه حقوقو ته درناوی وکړي له جګړو څخه له ورانیو پرته نور هیڅ شی لاس ته نه راځي او هم په دې اوږدو غمیزو کې څه ګټه رارسېدلې ده مونږ باید د الله (ج) پر وړاندې زمونږ اطاعت زمونږ د دنیا او عقبا له پاره د ښېګنو لاره شي له هرې بدي څخه پرهېز ددې مبارکې میاشتې غوښتنه ده او په دغه پرهېز سره زمونږ عبادت بشپړېږي، نو راځئ د نېکیو لاره غوره کړو له خپلو مسلمانانو او وروڼو سره مرسته وکړو او له جنګ جګړو څخه لاس پر سر شو دغه راز خدای (ج) دې د روژې ډېر سپېڅلي عبادت د هر چا په نصیب کړي امین

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتیا او ژوند

له ماشومانو سره د بېلابېلو چلندونو پایلې

ژباړه: نعیمه غني

تاسو پوهېږئ چې له ماشومانو سره ستاسو د بېلابېلو چلندونو پایلې به څه وي؟ ډېرې کورنۍ له خپلو ماشومانو سره د خپل تفکر او هغه چلند له مخې چې له خپلو مېندو او پلرونو څخه یې زده کړي، چلند کوي او په خواشینۍ سره ډېرې مېندې او پلرونه په راتلونکي کې کله چې ماشومان یې لوی شي وایي، موږ خپلو ماشومانو ته ښه ډوډۍ، کالي او زده کړې ورکړې، نه پوهېږو چې ولې داسې شول؟ دلته د ځینو چلندونو او د هغوی اغېزې او په راتلونکي کې د ماشوم غبرګون د هغوی په وړاندې یادوو.

چلند او پایله یې

که ماشوم تل تر نیوکې لاندې وي، نو هغه د نورو محکومول زده کوي که ماشوم په جنګ کې ژوند وکړي، نو جنګ او نالدرۍ ... وکړي، نو د ګناه احساس به ورسره مل وي.

که ماشوم په تشویق او لېوالتیا کې رالوی شي، نو ځان او په ځان باوري به وي.

که ماشوم د صبر او زغم په چاپېریال کې رالوی شي، نو هغه به هم صبر او زغم زده کړي.

که ماشوم د ستاېلو وړ وګرځي، نو قدر پېژندونکی به رالوی شي.

که ماشوم د نورو له تأیید سره رالوی شي، نو د خپل ځان ګرانښت زده کوي.

که ماشوم په پېژندګلوۍ او پوهه کې ژوند وکړي، نو له هدف سره ژوند زده کوي

که ماشوم په شراکت کې ژوند وکړي، نو هغه ورکړه او سخاوت زده کوي.

که ماشوم په انصاف او شرافت

کې ژوند وکړي، نو هغه له خپل شاوخوا خلکو سره وفاداري زده کوي. که ماشوم په دوستۍ او ملګرتیا کې رالوی شي، نو هغه دا زده کوي چې نړۍ د ژوند لپاره یو ښایسته ځای دی. که ماشوم په سوله یېز چاپېریال کې ژوند وکړي، نو په راتلونکي کې به له رواني روغتیا نه برخمن وي.

به زده کړي. که ماشوم په وېره کې ژوند وکړي، نو چرنې به رالوی شي.

که ماشوم په زړه سوي او ترحم کې ژوند وکړي، نو د ځان لپاره تأسف زده کوي. که ماشوم په ملامتیا کې رالوی شي یا په بازخواست کې ژوند وکړي، نو شرمېدونکی به وي.

که ماشوم په خجالت کې ژوند

پې ازموینه او د هغې ډولونه

عطا محمد میاخېل

دا یوه په زړه پورې ازموینه ده چې د بدن د داخلي اجوافو او کانالونو د تفتیش او درملنې لپاره کارول کېږي څو ډوله اندوسکوپي ازموینې د یوه انعطاف منونکي پلاستیکي تیوب په واسطه چې په وروستۍ برخه کې یوه نور لرونکې آله لري د اجراء وړ ده او د نوموړو ازموینو په مرسته کولای شو د بدن اجواف مستقیما ووینو، له اساحو څخه یې بیې واخلو، پولیپونه وباندې لرې کړو او هم د وینې د بهېدلو مخنیوی وکړو اندوسکوپي د هضمي جهاز په تېره بیا د مرۍ، معدې او کولمو د التهابونو، قرحاتو، ټپونو، خونریزیو، تومورونو، پولیپونو (Polyps)، غیر نارملو جوړښتونو او زیات شمېر نورو ستونزو د تشخیص لپاره مرسته کوي

د اندوسکوپي مهم ډولونه په لاندې ډول دي

۱ د خولې له لارې (Peroral Endoscopy) په دې اندوسکوپي کې لازمه ده چې تیوب د خولې له لارې بدن ته داخل شي، ناروغ د مسکنو درملو په واسطه تسکین شي او د خولې د بندېدلو ریفلکس باید د موضعي انستیزي په واسطه تهي شي، که چېرې اندوسکوپي د خولې مرۍ، معده او اثنا عشر له لارې معاینه شي د پان اندوسکوپي (Pan endoscopy) په نوم سره یادېږي او که یوازې مرۍ معاینه شي د ایزوفاګوسکوپي (Esophagoscopy) په نوم او که یوازې معده معاینه شي د ګسټروسکوپي (Gastroscopy) په نوم او که یوازې اثنا عشر معاینه شي، دا عملیه د دودونو سکوپي (Duodenoscopy) په نوم سره یادېږي.

2 کولونوسکوپي (Colonoscopy) په دې ازموینه کې کولونو سکوپ د مقعد له لارې غټو کولمو ته داخلېږي او نوموړې کولمې مستقیما د کتنې وړګرځي

دا ازموینه د اسهال، قبضیت، خونریزي او د ګېډې د کښتنۍ برخې د درد د اسبابو د معلومولو لپاره کارول کېږي ناروغ ته باید

وویل شي چې خپلې کولمې د غایطه موادو څخه تخلیه کړي او 24_48 ساعته مخکې له ازموینې څخه مایع رژیم واخلي تر څو کولون په ښه توګه ولیدل شي همدارنګه ناروغان باید د ازموینې څخه دوه شپې مخکې توصیه شوي مسهل درمل وخوري او یوه شپه مخکې (Enema) اجراء کړي په دغه بهیر کې ناروغان باید خپل اعراض یاد داشت کړي چې د ګېډې خفیف کرمپونه او اسهال معمول دي د ازموینې پرمهال باید لومړی ناروغ ته لازمونه وشي تر څو مثانه تخلیه کړي او د پروسیجر د مخه ناروغ مسکن او د درد ضد درمل وخوري او داسې وضعیت اختیار کړي چې کولون سکوپ په آسانۍ سره غټو کولمو ته داخل شي، د دې عملیې په واسطه کولای شو چې د کولمو له جدار څخه پولیپ پېل کړو چې د (Polypectomy) په نامه یادېږي څېړنو ښودلې ده چې وروسته (Colonoscopic) (Polypectomy) په 2 فیصده ناروغانو کې د کولون (Perforation) او په یو فیصد ناروغانو کې خونریزي د اختلاطاتو په توګه لیدل کېږي

3 پروکتوسکوپي (Proctoscopy) د ریکتم د لاندنۍ برخې او مقعدي کانال یوه ازموینه ده لومړی د کوټې په واسطه ابتدایي ازموینه کېږي، وروسته ازموینه د پروکتوسکوپ په واسطه چې 3 انچه اوږدوالی لري اجراء کېږي، د دې ازموینې په مرسته کولای شو چې بواسیر، پولیپ، فیور، فیستول او اسه تشخیص کړو

4 سګموییدوسکوپي (Sigmoidoscopy) کولونو سکوپي نه ورته ازموینه ده، یوازې په دې استثنا سره چې په دې ازموینه کې د غټو کولمو سیګموید برخه هغه برخه چې د S حرف په څېر د نازلې کولون او رکتم تر منځ واقع ده ازمویل کېږي سیګموییدوسکوپي د ډېرو فزیکي ازموینو یوه مهمه برخه ګڼل کېږي چې د داخله رنځ پوهانو په واسطه اجراء کېږي نوموړې ازموینه د کولون د کانسر، ټپونو، پولیپ، تومورونو، خونریزي او نورو ستونزو په تشخیص کې مرسته کوي، ناروغان باید د ازموینې څخه یوه شپه مخکې او یا د ازموینې څخه څو ساعته مخکې د ډاکټر له هدایت سره انما (Enema) شي سیګموییدوسکوپي یوه نور لرونکې آله ده چې یوه ذره بیني عدسیه هم لري او ډاکټر ته اجازه ورکوي تر څو د کولون مخاطي غشا معاینه کړي، په اوس مهال د اندوسکوپي په مرسته د تنفس، کلیوي او مونث جنس د تناسلي سیستم ناروغي هم تشخیص او تداوي کېږي

چای - شین که تور؟ دواړه

په نړۍ کې له اوبو وروسته چای دی چې ډېر د خپلو موارد لري او ورځ تر بلې یې تاثیرات پر بدن جوتېږي مګر له شیدو سره یو ځای مصرف یې نه بواخې چې ګټه نلري بلکې د چای ځینې فواید هم له منځه وړي، همدارنګه ډاکټران

توصیه لري چې درمل (تابلېت) باید له چای سره ونه خوړل شي او چای له غذا نه وروسته ژر ونه څښل شي ځکه چې د غذا ځینې مېرالونه له منځه وړي د مثال په ډول غوښه چې په خپل ترکیب کې وسپنه لري او بدن خوړا زیات ضرورت ورته لري د غذا له خوړلو سره یوځای د چای څښل د غوښې وسپنه له منځه وړي

شین چای

د امریکا د پنسلوانیا ایالت د محققانو موندنې ښيي چې شین چای سربېره پر دې چې د چاقۍ مخنیوی کوي د قلبي، وریدي، سرطان او ځینو نورو ناروغیو مخه نیسي

تور چای

تور چای په خپل ترکیب کې داسې

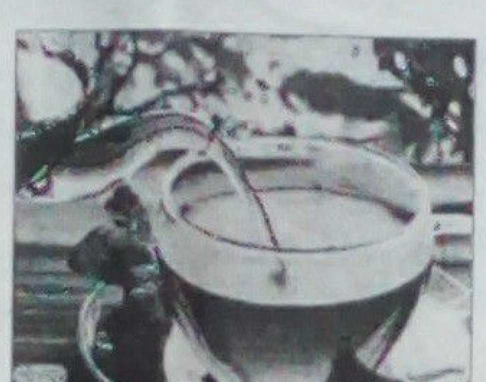

مواد لري چې په بدن کې د غذایي موادو له هضم سره مرسته کوي او د احتراق عمل ته سرعت ورکوي په دې ترتیب سره د چاقۍ مخه نیسي. علمي تحقیقات ښيي چې تور چای په لنډه موده کې د غاښونو، سږو، اندازه څو سانتي متره کموي، همدارنګه تور چای داسې مواد لري چې د هډوکو د جوړښت کېدو، پوسیدګۍ مخنیوی کوي د تور چای په ترکیب کې چې کوم الیکالو کاتخین ماده وجود لري د خولې د ساري ناروغیو مخنیوی کوي او همدا ډول په خوله کې سرطاني غدې له منځه وړي په داسې حال کې چې پر نورسالو او سالمو غدو منفي تاثیر نه اچوي د چای ورځنی دوز څلور ګیلاسه سوډل شوی دی هیره دې نه وي چې چای مدرر دی او په زیاته پیمانه اوبه له وجوده خارجېږي ضرور ده چې د چای په څنګ کې اوبه هم وڅښل شي

په افغانستان کې انټي بیوټیک څنګه کارول کېږي؟

کارپوهان وايي د انټي بیاټکو ډېر کارول ستونزې رامنځ ته کوي، ناروغان ورسره عادت کېږي بدن یې په غټ میکروب بدلېږي چې د درملنې په وخت مرسته نه کوي. کارپوهان وېره لري چې په دغسې حالاتو کې د یو کوچني زخم درملنه هم نه کېږي اوس اروپايي چارواکي په دې هڅه سره غږېږي څنګه کولای شي چې په ګډه کار وکړي او یو نوی انټي بیاټک جوړ کړي چې ناروغانو ته یې په ورکولو کې احتیاط وشي اروپایان دې پایلې ته رسېدلي، چې د تابلېټونو پر ځای له طبیعي بوټو د درملنې لپاره ګټه پورته کړي، ځکه د طبیعي بوټو درملنه ګټوره ده، تابلېټ که له یوې خوا د یوه رنځ په مخنیوي کې مرسته کوي، خو له بلې خوا نور رنځونه اړوي، یو غړی رغوي، خو بل داسې اغېزمنوي، چې بیا یې درملنه ناشونې ده، په تېره بیا لکه په افغانستان کې اوسنۍ کارېدونکې دواګانې، چې له ګټې یې زیانونه ډېر دي باید هڅه وشي، چې له بوټو او

طبیعي ګیاوو څخه د درملنو لپاره کار واخیستل شي، لکه زرګونه کاله پخوا، چې د مصر ډاکټرانو کارول، هغه مهال د مصر طبابت د نړۍ ګټوره طبابت یادېده، ځکه هغوی د ناروغیو درملنه پر طبیعي بوټو کوله

ډاکټر محمدحسین ((کلکاني))

د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې ناروغانو ته ښې اسانتیاوې برابرې شوې دي

دهرې ورځې په تېرېدو سره پرېښه یې توکو د روږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی حکومت او چارواکي اړ دي، چې د نېشه یي داروګانو د استعمال مخنیوی وکړي دغه کسان دې ته اړتیا لري، چې د مخدره توکو له کاروني څخه لاس واخلي او په روغتونونو کې یې درملنه وشي له یو نیم کال راهیسې د حنګلک په سیمه کې د روږدو کسانو د درملنې لپاره د عامې روغتیا وزارت له خوا درې سوه بستریز روغتون جوړ شوی چې په کې ډېر شمېر روږدي هېوادوال بستر او تر درملنې لاندې نیول کېږي، خو د روږدو کسانو شمېر د ډېروالي له امله نورو لویو دد درملنې روغتونونو ته ډېره اړتیا لیدل کېږي په دې اړه زموږ خبریال د عامې روغتیا وزارت د روږدو کسانو د درملنې د درې سوه بستریز روغتون له کارډینانتور ډاکټر محمد حسین (کلکاني) سره مرکه کړې، چې تاسې درنو لوستونکو ته وړاندې کېږي

پوښتنه څرنګه، چې لیدل کېږي د روږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی، نو د روږدو کسانو د درملنې درې سوه بستریز روغتون کومې آسانتیاوې د دغو ناروغانو د درملنې لپاره برابرې کړې دي؟

ځواب د روږدو کسانو د درملنې روغتون په پوځل د درې سوو ناروغانو د درملنې ظرفیت لري په تېره بیا هغه روږدي کسان، چې دې کورنۍ له ستونزې سره مخ دي دغه کسان د کابل سیند پرغاړو او په ځینو نورو خالیګانو کې سره راغونډېږي او کله ناکله د کابل ښاروالۍ لپاره د خوړوني لامل ګرځي دوزیرانو شورا د پرېکړې له مخې درې سوه بستریز روغتون په پیل کې د دوه سوو کسانو د بستر او لوظرفیت درلود، خو اوس د دغه روغتون ظرفیت درې سوو کسانو ته لوړ کړای شوی دی موږ په دغه روغتون کې د ناروغانو لپاره ښې اسانتیاوې برابرې کړې، دوی ته جامې ورکول کېږي، ځکه دوی په داسې خالیګانو کې ژوند کوي، چې جامې یې داغوستو وړ نه وي او همدا راز د حمامونو اسانتیاوې موهم ورته برابرې کړې دغه ناروغان د ۴۵ ورځو په موده کې زموږ تر درملنې لاندې نیول کېږي موږ په دغه روغتون کې په تکړه داروپېژندنې ډاکټران او همدارنګه ټولنیز کارکوونکي لرو درمل ناروغانو ته په وړیاتوګه ورکوو ناروغانو ته د روغتیایي توکو متوکو برابره ووډي ورکول کېږي، که، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي، پر ځای یې نور روږدي کسان بستریږي یا همدغه پراوبېږي پلې کېږي زموږ سیمه یېز ډاکټران او ټولنیز کارکوونکي د روږدو کسانو او سیدلې سیمې ته ورځي او توضیحات او څرګندونې ورته کوي، چې دوی په خپله خوښه حاضر او روغتون ته زموږ د موټرو په واسطه رالېږدول کېږي او په روغتون کې ورته ټولې اسانتیاوې برابرې شوې دي دغه اسانتیاوې د کابل په ښار کې د روږدو کسانو لپاره برابرې او د عامې روغتیا وزارت د پرمختیایي بودیجې له لارې تمویلېږي نورې اسانتیاوې لکه دخان پاکولو او د لاسونو پاکولو د استعمالونه، صابون، دغاښونو برسونه او ټولې هغه اسانتیاوې، چې دوی ورته اړتیا لري ددوی په واک کې ورکول کېږي

پوښتنه کله، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي او له روغتون څخه رخصتېږي، تاسې کومې چارې ددغو تداوي شویو کسانو لپاره ترسره کوې، چې بېرته نېشې ته مخه ونه کړي؟

ځواب موږ دغه تداوي شوي کسان هڅوو او همدارنګه دکارا او ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو له وزارت سره هم اړیکې لرو هغوی دلته راځي، د روږدو کسانو نومونه ثبت او څېړي ورسره کوي دغه وزارت ځینې پروګرامونه لري، چې تداوي شوي کسان روزي او بېلابېلې حرفې او مسلکونه ورزده کوي او ان تر دې، چې کار هم ورته پیدا کوي، خودغه بهیر زمانه اند په بشپړ ډول دمنلو وړ نه دی، ځکه دغه وزارت دوی ته کار نه شي پیدا کولی او دا یوه لویه ستونزه ده، ددغه پروګرام ترڅنګ موږ بود فاورد پروګرام هم لرو ددغه پروګرام له مخې تل معتادینو ته سپارښتنه کوو، چې روغتون ته راشي په

ډاکټر محمدحسین کلکاني

تېره بیا هغه کسان چې په کابل کې کور او ژوند لري، هغوی تعقیبوو، چې نېشه هیره کړې، دغه روږدي کسان په اوونۍ کې یو ځل ځله راغواړو تر یو کال پورې موږ دغه ناروغان تعقیبوو چې دوی په دې موده کې بېرته مخدره توکو ته مخه کوي او که نه؟ خو دکاریداکولو اسانتیاوې زموږ په واک کې نشته

پوښتنه د ملګرو ملتونو د مخدره توکو دفتر خانګې خلور کاله وړاندې په افغانستان کې د روږدو کسانو د درملنې یوه احصائیه وړاندې کړه ددغې احصائیې له مخې د روږدو کسانو شمېره تر یو ملیونو ته رسېده، اوس د روږدو کسانو شمېره څومره لوړه شوې؟

ځواب په ۲۰۰۹ کال کې د ملګرو ملتونو خانګې UNODC د روږدو کسانو یوه د احصائیې سرشمېرنه د عامې روغتیا وزارت په مرسته خپره کړه په دې احصائیه کې په افغانستان کې د روږدو کسانو شمېره ۹۲۰۰۰۰ کسانو ته رسېده، خو له هغه وخته تراوسه بله کومه احصائیه او سرشمېرنه نه ده ترسره شوې اوس د روږدو کسانو شمېر مخ په ډېرېدو دی او موږ داسې یوه نوې سرشمېرنه په واک کې نه لرو

پوښتنه مخدره توکو ته دخوانانو او نورو هېوادوالو د مخه کولو د مخنیوي لپاره موکومې روغتیایي لارې چارې غوره کړې دي؟

ځواب د عامې روغتیا وزارت په دې اړه ځینې فعالیتونه لري، دېنګۍ په توګه په حوماتونو، ښوونځیو او د خلکو د ګڼې ګوڼې په سیمو کې د مخدره توکو له زیان څخه خلک خبروو او دپوهې کچه یې لوړوو دا یوازې د عامې روغتیا وزارت دنده نه ده، بلکې د پوهنې، حج او اوقافو او د کورنیو چارو د وزارتونو دنده هم دې او همدارنګه ټول هغه وزارتونه، چې په دې بهیر کې شکیل دي، دا یې دنده ده، چې د عامې روغتیا وزارت په مرسته دمخدرو توکو زیان د ښوونځیو زده کوونکو ته تشریح کړي زموږ د تجربې له مخې دغه پړاونه سګرټ څکولو څخه پیل کېږي او اوس چلم او قلیان هم تر رواج موندلې دي زموږ یو شمېر ځوانان په قصدي توګه غواړي، چې په مخدره توکو روږدي شي موږ ځینې ځوانان وینو، چې د سګرټ په منځ کې نېشه یي توکي کاروي او یا د سګرټ فلټرونه غوړوي او له دې لارې دوی ته نېشه پېدا کېږي دغه نېشه دوی د عادي سګرټو په څکولو نه شي پیداکولی دغه نېشه یي توکي پر ځوانانو په پیل کې وړیا وېشل کېږي، څو کله چې پرې روږدي کېږي، بیا دوی پېلنه اړ کېږي، چې دغه نېشه یي توکي د پیسو په وړاندې ترلاسه کړي په دې توګه ځوانان پر مخدره توکو روږدي کېږي همدارنګه ځینې نورې شبکې هم فعالیت کوي، چې ځوانان د جګړې باقلیان نه لارې نېشې ته اړباسي، خو موږ د خلکو او ځوانانو د پوهاوي بهیر پرمخ بیا یو، نو د پوهنې او وزارتونو دندې دادي، چې تبلیغي چارې د اعلانونو او دمکتبونو له لارې ترسره کړي او خلک دمخدره توکو له زیانونو څخه خبر او پوه کړي او ځوانان د روږدي کېدو مخنیوی وکړي

پوښتنه تاسې د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې وروسته له دې، چې د ناروغانو درملنه بشپړېږي په دې روغتون کې له ځینو تداوي شویو ناروغانو څخه کار اخلئ؟

ځواب موږ کله، چې روږدي کسان تداوي کوو د درملنې پرمهال دا تشخیصوو، چې ځینې کسان د چارو په ترسره کولو کې اغېزمن او د تجربو څاوندان دي موږ دغه کسان درضاکارانو په توګه او په ځینو خوښه په روغتون کې داوږدې مودې لپاره پرکارګومارو، په دې موده کې د روغتون له خوا تر څارنې لاندې نیول کېږي او که چېرې څانونه ښه وځلوي او سوږ ددوی نه ورتیا څخه ډاډمن شو، د کار ګرانو، مامورینو او مدیرانو په توګه یې مقرر وو او تر کار اخلو موږ په دې ننده موده کې ۵ تکړه کسان له دغې ډلې رسماً پر کار ګومارلي دي له دغو کسانو څخه د روغتون دکارو په توګه هم کار اخلو داستخدام شویو کسانو معاشونه له لس زرو تر اوولس زرو افغانیو پورې ټاکل شوي دي دغه کسان په روغتون کې قرنطین دي، په دې مانا، چې له روغتون څخه دوتلو حق نه لري، چې دوی بیا مخدره توکو ته مخه ونه کړي، منفي فکرونه دیوکال په موده کې ددغو کسانو له ذهن څخه وځي او پر نورمالو کسانو بدلېږي، چې ټولنې ته د خدمت جوګه شي

هېواد - نوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي پاڼه

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل تنقيدي جاج)

څېړندوی حبيب الله رفيع

قصيده يا بوللـه، په عربي ادب کې يو بنيادي صنف (ژانر) دی، چې د عربو د جاهلي په دوره کې يې ډېره وده کړې وه او عربو به ډېر ارزښت ورکاوه، تر دې، چې پياوړو شاعرانو به د قصيدو مسابقې سره کولې او د عکاظ په بازار کې او د مکې په ديوالونو به يې ځړولې او نور شاعران به يې ادبي مقابلې او ځواب ته رابلل. په بوللو کې به داسې ستاينې او غندنې کېدلې، چې کله کله به د عربو په قبايلي جګړو کې ووبلې شوې، نوې جګړې لورې به يې بدل کړ او بايللې جګړه به يې وګټله. د بوللې د ژبنۍ انځيزې لپاره به د بوللې په سر کې يو ډېر پياوړی ادبي تمهيدو او داسې قوت، عذوبت، جذابيت او کشش به يې درلود، چې اورېدونکي به يې داسې راکښود، چې پيانه يې تر پايه بوللې ته غوږ ايښی و او ډېره پر جذباتو او احساساتو به يې لوبې کولې. د غزل دې تمهيد ته يې تشبيب، نسيب يا تغزل وايه، چې د مينې او ښکلا په ستاينو به ولاړ و او الفاظ به يې دومره خواږه او رانه وو، لکه له ګلابو، چې شات جوړ کړي او دومره خوشبويه او رانه وو، لکه له ګلابونو چې عطر جوړ کړي، د ښکلي لوړلې، خلېدلې، مهين کړې او قالب کړي الفاظ به حقيقت کې هغه

زړينې خښتې وې، چې د غزل ماڼۍ پرې ودانېږي، خو د عربو په ګرمو او تېجنو دښتو او صحراوو کې بوللې خپله دا نازولې لور تل په اوږه ګرځوله او نه يې پرېښودله، چې پر دې سره ځمکه پلې شي، پښې يې وسوځي او پايې نور وجود د ګرمي په غشو داغي شي. د دې تل پر اوږه سپرېدو غزلي وجود ډېر نازک او مهين و، د مينې او محبت خبرې به په کې وې او پايې د طبيعت ښکلاوې ستايلې او يادولې. د غزلې لکه ځنګه يې، چې بدن نازک او تنکی و، همداسې يې ګامونه او قدمونه

هم واړه او لنډ وو، د تشبيب او تغزل بېتونه به ډېر لږ وو، له پنځو بېتونو پيلېدل او تر پنځلسو بېتونو اوښتل، سره له دې چې بوللـه سوولو بېتونو ته رسېدله. د غزلې خبرې هم لکه د ماشوم غوندې خوږې او وړې وې، په هر بيت کې به يې يوه خبره بشپړېدله او بل بيت به بله خبره درلوده، لکه د هوسۍ ((غزال)) غوندې به يې چې په خپل څنګک تګ کې يو ګام پر ګل ږدې، بل پر چمن، يو توپ له څېټې له اچوي بل له شپلې له، غزلې به هم په يوه بيت کې يوه خوږه خبره کړې وه او په بل بيت کې به پسته خبره، خېرونکي د غزلې خبرې د مينې راز بولي او د مينو د زړه خواله. پارس او خراسان يا لرغونې افغانستان له هم د اسلام د سپېڅلي دين له راتلو سره عربي ادبيات زموږ سيمې ته راغلل، لومړی زموږ شاعرانو هڅه وکړه، چې عربي ژبه زده کړي او په عربي ژبه شعرونه وليکي، خو بيا داسې شاعران پيدا شول، چې د عربي اشعارو په قالبونو کې د خپلو ژبو د الفاظو سپين او سره وځلوي او د عربي غوندې شعرونه ووايي، که څه هم زموږ په ژبو کې له پخوا نه ولسي ادبي قالبونه او ژانرونه موجود وو، خو عربي نه ورته

ژانرونه هم رامنځته شول او په ځانګړې توګه زرګاله وړاندې په غزنوي دوره کې د دري غلا قصيدې ووبلې شوې او بيا په خاص ډول سلطان محمود غزنوي په غزنې کې په سوونو شاعران راټول کړل او ډېرې لوړې او په ادبي بلاغت او فصاحت کې په سوونه بوللې يې ووبلې او خراسان ته د عربي قصيدې له راتلو سره چې کله دري قصيدې رامنځته شوې، نو همدا وخت، د وخت پيل وړو شاعرانو د غزل ماشومه هم د بوللې له اوږې نه را کوزه کړه او ددې سيمې په ورېښمينه

ځمکه يې د ناز قدمونه واخيستل او د ادب په ورشو کې يې ځانګړی مزل پيل کړ، خو ښکلا او نازکي يې نوره هم زياته شوه او د مينې خوږې خبرې يې نورې هم خوږې شوې. پښتو ژبې سره له دې چې له ويدې او اوستايي دورې نه خوږه ولسي او پخوانۍ زړه شاعري درلوده، د عربي شاعرۍ سوغات يې هم په ځمکه ونه غورځاوه، بوللې، غزلې، څلوريزې او د عربي شعرونو نورو اصنافو ته يې هم هرکلی ووايه، خو د خپل ادب رنګ يې هم ورکړ، د عروضو پر ځای يې د خپل تونيک سيلابيک رخت جامې ور واغوستې، خو سکښت يې په هم هغې بيانې وکړ، چې عربي بوللې، غزلې او نورې وړاندې پرې کېدلې او په دې ترتيب به يې داميلمنه کورنۍ کړه دعزتې له دربار سره لکه څنګه چې د غور دربار سياسي سيالي درلوده، همداسې يې ادبي سيالي هم پيل کړه او د غزنې د دربار دېخو بوللو غوندې يې پخې بوللې را منځته کړې، چې د شيخ اسعد او ښکارندوی شهکار بوللې تر موږ هم را رسېدلې او د خوبي او غم تشبيبونه يې هم د هغه وخت د خوړو او ترو پېښې، خواږه او پاخه ادبي انځورونه لري.

لکه څنګه چې د بوللې صنف پښتو ته راغلی و، همداسې غزلې هم د پښتو ادب په ورشو خپل پاسته او غزالي قدمونه کېښودل او په همغې خوږه، مهينه او عنبرينه ژبه يې له پښتو سره د زړه خواله وکړه، د مينې خبرې يې وکړې او د مينې رازونه يې بيان کړل، د شو معلوماتو له مخې لومړی خل اکبر زميداوري د غزل پېلنه د پښتو ادب پر غولې پلې او د ژوند زمينه يې ورته برابره کړه او هم هغه خوږه ژبه يې ورکړه چې د غزلې غوښتنه وه.

د خپل ځان له حيرانيه څه ويل کړم

د عشق وير به تل په خپله ښول کړم

خو څرنګه چې د پښتونخوا پر سيمه تل د پردو يرغلونو د تېرې او جګړې اوروونه بل وې، داوخت هم ګوډ ټېمور پر هېواد ناتار جوړ کړی و، نو څکه ددې اور دود د پښتو غزل د غزال ستر ګو ته هم ورسېده او د اکبر په يوه غزل کې يې داسې ځان ښکاره کړ

د مغولو ټېمور هسې په اور وسوم

چې په هېر به دې مالم زميداور کړم

او نه دې سره سم دپښتو په رنګين ګلښ کې د پښتوغزل مزل پيل شو او دمېنې دراړونو ترڅنګ د ژوند د رمزونو او خوندونو تصويرونه هم په کې راغلل، روښانيانو تصوف، چې چنګېزيانو له ښارونو وېستلی و او غرونو غارونو ته يې شړلی و، بېرته د مبارزې ميدان ته راوويست او ورسره يې تصوف ته د ادب او غزل ژبه هم ورکړه د دوی غزل د تصوف ارائې درلودې، خو ادبي پېرايې يې تر او تنې وې، ارزانې تش د غزل ساده قالب تصوف ته ورکړ، خو ميرزا او دولت، مخلص، کريمداد او نورو روښاني شاعرانو خپلو تصوفي غزلو ته ښايسته ادبي رنګونه هم ورکړل اود غزل ادبي غوښتنې يې پرځای کړې

خوشحال بابا د غزل رباب ته نوي ترنګونه او نوي رنګونه ورکړل، هم يې د مضمونو نو راز راز غمي په کې کېښودل، هم يې د هنر او ادب رنګين رنګين رنګونه او ځلېدونکي رنګونه ورکړل او د پښتو ادب په ځانګړې توګه د غزل رنګين دوړ پيل شو، د خوشحال باباګڼو رامنو او دپښتونخوا دخپلند ادبي استعداد لرونکو شاعرانو د غزل په ګلښ کې نوي ګلبوټي دړغوټ کړل او په پښتو غزل کې لاهوتي مينې، ربرحماني او لافاني انګازې را پورته شوې، چې د پښتو ادب دنيا او فضا يې د هر په زړه پرځو ووېنځله او په خوشبو او په نغمو يې وپالله پوره دوه سوه کاله د پښتونخوا په ګلښ کې د غزل پرځې او وړمې خوړې وې.

له خوشحال، رحمان، هجري، قادر او بيا شيدا او پيرمحمد ته ورسېدې، خو بيا بيا يو ځل د غزل دا تاند بوټی مړاوی شو، رنګينې او ښکلايې له لاسه ورکړه، خو په څنګ کې يې د مثنوي ګلبوټي په وده کې شو او په لګونه کېي په کې لېک شوې او په خپل ادبي رنګ يې رنګ شوې.

پېړۍ واوښتې د غزل بوټي همداسې مړاوې پاتې شو او ډېر لږ ګلونه په کې وغوړېدل، خو د شلمې پېړۍ په راپېدلو سره چې د پښتو پر تولو بوټو د هنر نوي باړانونه وشول، دپښتو غزل ګلبوټي هم ببرته تاره او تاند شو او د نويو ګلونو تاڼيا يې وکړه

حمزه بابا د دې پېړۍ مځکښ شاعر و چې دپښتو نوي غزل ماڼارې او پاڼه يې وکړه او د پښتو غزل انګو ته يې خپلو وينو سره ور ولېږدول.

سنا په انګو کې د حمزه د وينو سره دي

نه شوې د پښتو غزله ځوان زه دې بابا کړم

او په دې يې لوڼه او يې ساري خدمت يې د غزل د بابا لقب وګاټه.

حمزه بابا د پښتو د نوي غزل سوه نوي باغچه سموره کړه او د نوي غزل ګڼ بوټي په کې نيال شول او په پښتونخوا کې بوخل بيا د غزل سي رنګين او ګلورين شو او

لا به ډېر ګلونه وا شي په دې باغ کې

ستاسو په لاس کې کتاب د همدې نوي غزل، د همدې ځوان غزل او د همدې شلمې پېړۍ د پښتو غزل په خد و خال ليکل شوی او ځوان ليکوال يې د نويو غوښتنو، نويو پوښتنو او نويو تلازماتو په

رڼا کې په پښتو غزل څېړنه کړې او د ځوان غزل ځانګړنې، ښکلاوې او خلاوې يې په کې ښودلې دي

د کتاب ليکوال ښاغلی طاهر خلاند يو تاند او هڅاند ځوان دی، چې د افغانانو د هجرت د سرګردان ژوند په سرګردانيو کې د پښتونخوا په ګوټ ګوټ کې ګرځېدلی، خو ده چې له دې سر ګردانيو کومه مننه که اوچنه کړې، هغه داده چې د خپل ادبي ذوق له مخې يې د پښتونخوا په هرځای کې له ليکوالو او شاعرانو سره راشه درشه کړې او د بوټي له ادبي کتاب نه يې د خپلې ادبي مطالعې تنده ماته کړې ده، د شاعر په توګه يې خپل شعرونه هم شاعرانو ته اورولي او ددوی شعرونه يې هم اورېدلي او له محبطي مطالعې سره يې کتابي مطالعه هم کړې او له دې ټولو نه يې ادبي يادداشتونه راغونډ کړي او بيا پښتو نوي او ځوان غزل ته خير شوی، د هغې په ښکلي مخ يې د حمزه د وينو سره هم ليدلي او د را وروسته پخو او ځوانو شاعرانو خواږه هم

خلاند په خپله څېړنه کې د ځوان غزل ځانګړنو ته، هنري نوښتونو، نويو تعبيرونو، تصويرونو او خوړلتونوته متوجه شوی، دپښتونخوا په ګوټ ګوټ کې يې بوستګر او خوږ ژبي غزلبول شاعران لټولي او د هر يوه د غزل ښکلې يې را بر سېره کړې، خېرلي او څېړلې دي او په دې ترتيب يې زموږ مخې ته د ځوان غزل يو بشپړ تصوير دروللی اود هغه ښکلاو ته يې کېښولی يو

د کتاب تر ټولو لويو سرکليو لاندې بېل بېل مطالب لري چې مهم سرليکونه يې دادي

۱ تخليقي کمست او ټربوال رحجانات

په دې ليکنه کې چې د سريزې پر ځای يې بولي ((د پرې، د يو کلي کېدو)) تېل شوې نظريه د ښکېلاک يوه نوې کړېښه بولي چې زموږ دهن د تخليق له لورې نه د تقليد او تکرارت لورې ته را کاږي او زموږ ليکوالي، او ليکوالان يې له لوی بحران سره مخ کړي دي چې ګران ليکوال په دې برخه کې له بحرا نه د راوتلو لپاره زغنده وړاندېزونه لري

۲ د شلمې پېړۍ غزل په

نوېو پړاوونو کې

دا د کتاب بل سرليک دی، چې لومړی په شلمه پېړۍ کې دپښتو ادب په بدلونونو غږېږي او د تولني او ادب ترمنځ همغږي څېړي او بيا د پښتو غزل مخينې او سوابقو ته ځي او له اکبر زميداوري نه پل پسې را اخلي، روښاني دورې ته راځي او ددې دورې د شاعرانو د ساده غزل ارتقايي بهير څېړي، بيا خوشحال بابا ته را رسېږي، چې د پښتوغزل زرين دور راپېلوي او بيا د دې دورې خپلو شاعرانو لکه قادر خان، اشرف خان هجري او بيا د لسان الغيب رحمان بابا پر غزلبز نوښت غږېږي، بيا موشګاف عبدالحميد ته را رسېږي او بيا د دې مکتب نازکخيال لاروېان کاظم شيدا، علي خان، پيرمحمد کاکړ، ميرزا حنان او کامګار ختک ستايي او ددوی په يو شمېر بېتونو تکيه کوي

تر دې تمهيدي خبرو وروسته د شلمې پېړۍ غزل ته راځي چې دا د دې څېړېز کتاب اصلي او بنيادي موضوع ده.

له همدې ځايه ښاغلی خلاند په پښتونخوا کې د غزل په قلمرو کې مزل پيلوي، د نوي غزل بنسټګر حمزه بابا درشل ته ورځي، د غزل جاج او انځورونه يې اخلي او له حمزه بابا سره دا خبره مني ((څوک چې په پښتو کې غزل ليکي نورما د وينو رنګ به په کې وي)) وروسته د شلمې پېړۍ د مشرانو غزلبولو شاعرانو په لټه روانېږي، د سمندرخان، قلندر، پرېشان، ايوب صابر، طاهر کلاچوي سيف الرحمان سليم او بيا د پښتونخوادګيو غزلبولو شاعرانو ادبي ګلښونو ته په پېښور کې، په ننګرهار کې، کوټه، کندهار، پکتيا، بنو او نورو سيمو کې سر وردننه کوي او د غزل رنګ او بوی يې څېړي، ښکلاوې، ځانګړنياوې، نازکې او باريکۍ يې شمېري او خپل بحث د خو ښځمو غزلبولو شاعرانو په ستاينه او کرته پای ته رسوي.

۳ دپښتو غزل او بدلونونو موحد حمزه بابا، د کتاب دريم بحث دی چې د حمزه بابا په تصوفي او اجتماعي رنګونو رڼا اچوي.

۴ د کتاب څلورم بحث تصوف او پښتو غزل دی، په دې بحث کې ۷ مخ

ولسي ادب يا فولکلور

په کاکړيو غاړو کې د ځايونو نومونه

څېړونه _ علي محمد منګل

کاکړۍ غاړې لکه لنډۍ، د پښتو په شفاهي او فولکلوري ادب کې ستر ځای لري، يو بېته دي، چې لومړۍ نيم بيتي اودوهمه نيم بيتي يې په اتو او يا اوو هجاوو سره ويل کېږي، قافيه يې سره برابره وي، د پښتانه ولس په تېره د کاکړو د ژوند په هره برخه کې په مينه، خوند او تس سره ويل کېږي ، چې موږ به يې دلې د سيمو او ځايونو په برخه کې وړاندې کړو

پنجاب

چې پښتني کالي دې پرېښوه

داپنجابي کالي دې اور واخله

مينه

پنجاب، دبرتانوي هنديو ختيځ او پخواني ايالت و، چې دبرتانوي هندشمال لويديځ ايالت يې جوړ کړی و پنجاب په (۱۹۴۷ م کال) کې په دوو پيلو برخو يعنې ختيځ پنجاب اولويديځ پنجاب باندې ووېشل شو، چې دوېش اوتقسيم له مخې يې ختيځ پنجاب په هندپورې تړلی دی، چې دټول پنجاب درېمه برخه خاوره اونيمايي نفوس اووګړي يکې ژوندکوي، دوېش له مخې لويديځ پنجاب په پاکستان پورې تړل شوی دی پنجاب ، چې له نامه څخه يې جوتيږي، دستدرود اودرياب دپنځو مرستيالانواومعاونينو يعنې جيلم، چناب، راوي، بيس اوستلج درودونواودرياپونو ترډېرو اوبولاندې مځکه جوړوي دپنجاب مځکه ډېره اوبو له برکته، ډېره په غله اودانه کوي، ډېره سموره مځکه اوشين وطن دی په غلو

اوداتوبرسېره سابه اومېوه هم لري، چې ډېر ايېره لرونکي اوحاصل خېز وطن دي دپښتوشير يني ژبې، دولسي ادب په ډېرعالي ډول اوژانرکاکړۍ غاړو کې يې هم يادونه په خاص اندازکې شوې ده، چې دژړک استاد، دلاس له فيضان څخه به دلې موږ ورته غوږ اوخيرشو

دپنجاب نوري برکې

نن مه هواسي دسري خولې

(کاکړۍ غاړې، ۲۷۸ مخ)

چې پښتني کالي دې پرېښوه

زاړه دې مه شه پنجابي کالي په

مينه

(لنډۍ)

پېښور

سترګې دې ونډدپېښور دي

بل تري چاپېرډنو رو زلفو

دېوالونه

دپېښور (پشاور، پېښاور) تاريخي سيمه، د (۳۰۰ ق م) نه مخکې تاريخ اوليهه ليک لري، ډېروتاريخ پوهانو، ددې سيمې اوځای په باره کې جلا جلا نظريې ورکړې دي دوی پېښور په بېلو بېلو نومونوسره يادکړی دی کومو پوهانو، چې ددې سيمې ګوښې ګوښې نومونه اخيستي دي، مرام اومقصد يې همداپېښور دي

چيناېي ګرځند تاريخ پوه فاهيان په (۴۰۰ق م) کې داسيمه ليدلې وه اود پوليوشا په نوم يې په خپله سفرنامه کې کښلې ده. بل سيلانې تاريخ پوه هيوتسنګ په (۵۴۰ ق م) کې پېښور ليدلی ، چې داسيمه يې د پوليوشاپولا پولو شاپولاپابرشاوږ په نوم بللې ده. همداشان مسعود اوالبيروني په لسمه اويوولسمه پېړۍ کې پېښور د پرشاور په نوم يادکړی دی، چې داکبر مغلي پاچازرماني پورې په

همدې نوم سره يادېږده لوړی دوموندوقبيلي اوسي دپېښور اوسني نوم اکبر مغلي پاچايي دی. دپېښور مرکز اوتوله سيمه دپېښور په نوم سره يادېږي

پېښور دختيځ طول البلد په ۷۱ درجو ۲۵ دقيقو ۷۲ درجو ۱۵ دقيقو اودشمالي طول البلد په ۳۳ درجو ۴۰ دقيقو ۳۴ او۲۵ دقيقو کې پروت دی

دپېښور ختيځ ته مردان د ۴۵ کيلو مترو په واټن داناسين روداوسيند سره سرحد جوړوي، ختيځ ته يې دنيلاب غاښي، چې پېښور له کوهاټ نه بېلوي اوپاتې نور سرحدونه يې دآزاد پښتونستان له سيمو سره تړلي دي، په دې ډول چې جنوب ته يې د حسن خېلو اوابرېدو دره، لويديځ ته ابرېدي اودملاګوريوسيمې پرتې دي، شمال ته يې دکابل سيند په

اوداسرحد تروزسک پورې رسېږي، همدارنګه شمال ته يې ملاکند اوشمال ختيځ ته يې دمردان علاقه پرته ده. دپېښور ټول ارتوالي اويلنوالي (۲۹۵۶) کيلو متره مربع دی

دپېښور سيمه له دريوو خواوو څخه دغرونو په منځ کې پرته ده، يوازې ختيځې خواته يې غرونه ليدل کېږي. دپېښور په منځ کې دکابل سيند اودرياب بهېږي ، دپېښور شمالي اوجنوبي سيمې تپتوالی لري، پېښور ډېره شنه اوزرغونه سيمه ده. په پېښور کې ډېر سيندونه بهېږي

دپېښور تاريخي ښار، دپښتونستان دډېروښکليوښارونوله جملې څخه شمېرل کېږي اودتيمورشاه درانی دسارې وخت پلازمېنه اوپايتخت و، هغه به

ژمی په دغه ښارکې په خوشالۍ تېراوه

قاضي ميراحمدشاه رضواني دپېښور په باب داسې وايي دپېښور علاقه دانګريزانو په زمانه کې سرحدي صوبه بلل کېده، يوه آباده شنه اوښېرازه سيمه ده، ددې علاقې لمر ختواوختيځ ته کشميراومغربي پنجاب، لمر لوېدوته يې دابرېدو اووزيرو ملک، شمال ته يې ملاکند، سوات اوجنوب ته يې بلوچستان پروت دی، دپېښور رقبه (۳۸۰۰۰) مربع ميله ده، چې رضواني يې په اړه داسې کښلي اوويلي دي، چې دخيبر اواټک ترمنځ دپېښور ملک دباغ آرم نمونه اونه ده، ښېرازه ځمکه ، خوږې اوبه ، ښې مېوې ،ګڼ باغونه اوښايسته خلک يې ښندارو دي

دپېښور ښکلې اوزرغونه سيمه، په کاکړيو غاړو کې ياده شوې ده، چې دمحمدصادق ژړک استاد په نوي اثرکې يې ، دايوه کاکړۍ زمانه نظره تېره شوه، ورته خير په شو

انديښو ښکلګي يم

اوس پېښور پرسوټا ږدم

(کاکړۍ غاړې ۱۶۱ مخ)

جانانه ولې شوې بې مينې

دپېښور په نيم ګرې مې څخې ديه

(لنډۍ)

دوکي

دکاکړو د ډېر تاريخي نوميالي لوی وطن په ډېروړو وړو سيمو اوځايو کې ډېرې وړې علاقې اوکلي شته، چې يو له هغو څخه د دوکي نوم هم دبادولو وړ دی، دوکي ديوه په سمور ځای نوم دی، خو مين، عاشق اولالي ته دق سکاري، څکه دمحبوبې ديدن يې په کې نه کېږي، له دې کبله يې ياد په دق سره کړی دی، په کاکړۍ غاړو کې د دوکي ياد راغلی دی، چې موږ به يې دځايو ددغې وړې تولګې اواثر په پايو اولمن کې ورته په مينه ځای ورکړو، له ښه مرغه چې داستاد ژړک دکتاب له فيض اوبرکت څخه به يې دلې ياد تازه ، روڼ اوخوندي کړو

دوکي دق بوري زندان دی

ژوب د دوو جنوميان دی

(کاکړۍ غاړې ۲۸۶ مخ)

دوکي ته راشه غم خومه که

که نورڅه نه وو شودې

پې به درکومه

(لنډۍ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنګ ، هنر ، اقتصاد او ټولنه

د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده

فضل هادي حمیدي

«د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۴مه به د سهار لمانځه وخت و، ناڅاپه د راکټ او بمونو اوازونه جوړ شول، زما د کور ۸ غړي او ۷ تنه د کاکا زامن یې رانه د سترګو په رپ کې د مرګ په خوب ویده کړل، په دغې ورځ د سالنګونو یو کور هم بې ویره او بې شهیده پاتې نه شو»

که د افغانستان هر ګوټ ته ولاړ شې، نو خامخا به دغسې یو له درده ډک داستان واورې، خامخا به د یوه مظلوم افغان په ګونځې ګونځې تندي کې دغسې راز یو لړزوونکی داستان ولولې او که له کلې سخت زړه ولرې، هم به څینو خلکو له دومره وژاړې چې اندازه به ونه لرې. د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده. هغه هم د یوې داسې پېښې شاهد دی چې کیسې یې لا هم د یو فلم د صحنې په توګه د هغه په زړه او ذهن درانه او ژور نقشونه پرېښي دي. دغه سړی له ۱۳۵۸ کال راهیسې چې روسانو پر افغانستان یرغل وکړ، ډېر دردونه ولیدل، مګر له هېواده د تېښتې او مهاجرت هیڅ نیت او اراده یې ځکه نه لرله چې دا خاوره ورته تر هر څه خوږه وه او دا یې غوره ګڼله چې که مرګ هم وي، نو په خپله خاوره دې وي. څو مرګ په خپله ده ته هیڅ ونه ویل، مګر دا یې د خپلې کورنۍ د ۱۵ مړیو او جنډونو ویر ته پرېښود، ملک شمس الدین د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۴مه ډېرې چغې وکړې، هیچا یې فریاد وانه ورېده، بلکې د زمې د بخو واورو په کفن کې لفښتو غرونو یې هم د فریاد او ژړا انګازې بېرته د ده تر غوږونو ور ونه شړلې. دی اوس ۶۳ کلن سپین ږیری دی او لا هم د پروان ولایت د سالنګ په اهنګرانو کلي کې د همغه بمبار د شوي کور په انګړ کې اوسي چې یو وخت یې د ړنګ شویو دیوالونو ترمنځ د ۱۵ خپلوانو مړي ورته په کې ایښي وو. هغه وایي، د روسانو د یرغل په ورځو شپو کې دومره تکلیف ور ونه رسېده، څو له هغې بردې تر کاله وروسته ور رسېدلی درد به یې هېڅکله هېر نه شي «روسان مور ته راغلي وو چې مور ته دې لارې وخو باید ډزې راباندې ونه شي، خو حکومت هم ورته ویلي وو چې دلته درباندې برید شوی دی، باید خپل تدابیر کلک ونیسئ، مور لمانځه ته تیاری نیوه، اودس مې وکړ او د دروازې تر درشله مې ځان ورساوه چې ناڅاپه مې په غوږونو کې کړنګار جوړ شو، یو سکاټ توغندی راغی او د سالنګ په دره کې ولګید، دا نو روسي پوځیان راوتلي او په سالنګ کې یې عام وژنه پیل کړې وه» دا به نو اټه د سهار ۲ بجې وخت و، څو څوک یوه هم نه شول چې بېرته ځنګه او څرنګه اسمان خپل تور خادر وغوړاوه؟ ځکه له سهاره تر ماښامه پر روسانو د یو سکاټ لګېدلو په بدل کې له کور، موټر، دوکان، جومات او له بل هر ځایه عام خلک راایستل کېدل او بیا پرې روسي پوځیانو د مرمیو باران جوړاوه «د مېندو له څنګه یې هم هلکان ایستل او وژل یې، د ماښام تر څلور نیمو بجو څوک هم حتی د ځان په حالت نه پوهېده، بلکې هر چا فکر کاوه چې که مرګ او قیامت راغلی، نو دا افت یوازې پر دوی رانازل شوی دی» په دغه ماښام روسان ولاړل، خو ملک شمس الدین تر دریو ورځو پورې د خپلو کلیوالو د مړیو په راټولولو اخته و، درې ورځې وروسته ټول شهیدان یو ځای ته راجمع کړای شول، چې وشمېرل شول، نو روسانو د ۱۳۲۷ سالنګیانو خواښانو سیمې غلبیل کړې وې، یوازې دا نه بلکې په دغو شهیدانو کې یې د ملک شمس الدین د کورنۍ برخه هم نه وه هېره کړې «زما پلار، ورور، دوه وریرونه، زما مېرمن، درې اولادونه، اووه د کاکا زامن او نور ډېر یې شمېره کلیوال یې رانه شهیدان کړي وو، په دغې ورځ داسې څوک نه و چې په کور کې ورته روسانو یو شهید نه وي پرېښی» د غم په دغې تیوره ورځ د شمس الدین ټول کلی او د سالنګ دره په وینو ولمبېده او اسمان یې په ماتم کې تور خادر واغوست. څو کله چې دوی خپل مړي د اهنګرانو له کلي څخه د اولنګ سیمې ته د ښخولو په نیت یوړل، نو بیا هلته ورته د مزار شریف دهدادي تلسمي فرقې د مړیو د ښخولو او هدیرې جوړولو اجازه نه ورکوله «بیا مو په همدغې دسته کې یو ډېر کم ځای پیدا کړ او شهیدان مو په کې خاورو ته وسپارل، داهنګرانو کلي مو د اوسېدو وړ پاتې نه شو او د بغلان خنجانو ته راکډه شوو، څلور کاله مو هلته تېر کړل، هیچا راسره د خدای په نوم هم مرسته ونه کړه او بیرته خپل کلي ته راستانه شوو» له دې غمیزې وروسته، که په سالنګ کې د نورو کورنیو غم له غرونو زورور و، نو پر ملک شمس الدین خو بیا د خپلې کورنۍ د یتیمانو غم بېخي اووه اسمانونه راتیټ کړي وو. په یوازې ځان یې د سرډې ۲۰ یتیمانو وریرونو او خپلوانو پالنه کوله او دا چاره تر ډېره عمره د ده پر غاړه وه «اوس هم دا بوج په زړه وړم، هیڅ کومه بشري اداره رانغله او نه یې زما د شهیدانو د کیسې پوښتنه وکړه، اقتصادي ستونزو تر پوزې راوستی یم» د ملک شمس الدین دوی په کلي او دره کې د روسانو له خوا د خلکو دا وروستی ټول وژنه د دوی د زړه اخري پرانس و، چې پر دې مظلوم ولس یې ووېست، ځکه له دې پېښې دوه ورځې وروسته د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶مه نېټه د روسانو وروستی پوځي ډلګۍ هم ټیټې سترګې د حیرتانو د بندر په پله واوښته دا پوځي ډلګۍ د جنرال بوریس ګروموف په مشرۍ رهبري کېده او شاته یې بېخي د لیدلو توان نه درلود، جنرال ګروموف په هغو شیبو کې چې د حیرتانو له پله څخه تېرېده داسې ویلي وو «په دغو وروستیو شیبو کې په خپل بدن کې ستره نیمګړتیا احساسوم، ځکه په خپله مخه کې تورتم او مبهمه راتلونکي او ترشا له منځه تللی تاریخ وینم» پر روسي لښکرو د افغان ولس دا بریا د روسانو وتل، دومره په آسانۍ سره ترلاسه نه شوه، بلکې د افغان مېړني او مجاهد ملت اتلولیو او د افغانستان د خلکو د ملیونونو تنو شهیدانو او معلولینو او معیوبینو د وینو برکت و چې دغه پاک او سپېڅلی ارمان ته لاسرسی پیدا شو.

د افغانستان جهاد روسان، دې پایلې ته راوستل چې اقرار وکړي، پر افغانستان د روسانو یرغل یوه ستره ماتې او تېروتنه وه چې د نورو لپاره د عبرت په درس کېدلی شي.

د مشهور هندي شاعر ژړا

دغه فلم د مشهور هندي څغاستونکي ملکها سنګ د ژوند کیسه ګوي. په دې وروستیو کې د هندي فلمونو لپاره د شاهکار سندرو لیکوال مشهور شاعر جاوید اختر په عام محضر کې وژړل. د نوموړي د ژړا سبب د نوموړي د خپل زوی فرحان اختر فلم دی. دغه «فلم بهاګ ملکها بهاګ» نومېږي فرحان اختر د خپل پلار د ژړا په باب د خبرو پر مهال وویل، چې دغه فلم د هندوستان د مشهور څغاستونکي، اتهلیټ ملکها سنګ د ژوند په باب جوړ شوی. د هغه په وینا د فلم لیدو پر مهال جاوېد زما پلار له د خپل ژوند هغه شېبې ور په زړه شوې، چې له ډېرو سترو ستونزو یې تېر د صبر کاسه په نسکورېدو وه. هغه زیاته کړه «پلار مې له داسې سختیو ګالو او پرله پسې هڅو او هاند وروسته یوه په بلې پسې بریاوې تر لاسه کړې، د هغې جذبې او ورسره مخالفتونو په یادولو سره جاوېد و نه توانېد خپل شدید احساسات کابو کړي. هغه له جاوېد د خپل ژوند د مبارزې له کړاوه ډکې ورځې ور په زړه شوې» جاوېد اختر دا مهال د هندي سینما له وتلیو سکرېپټ لیکوالو او شاعرانو څخه یو دی

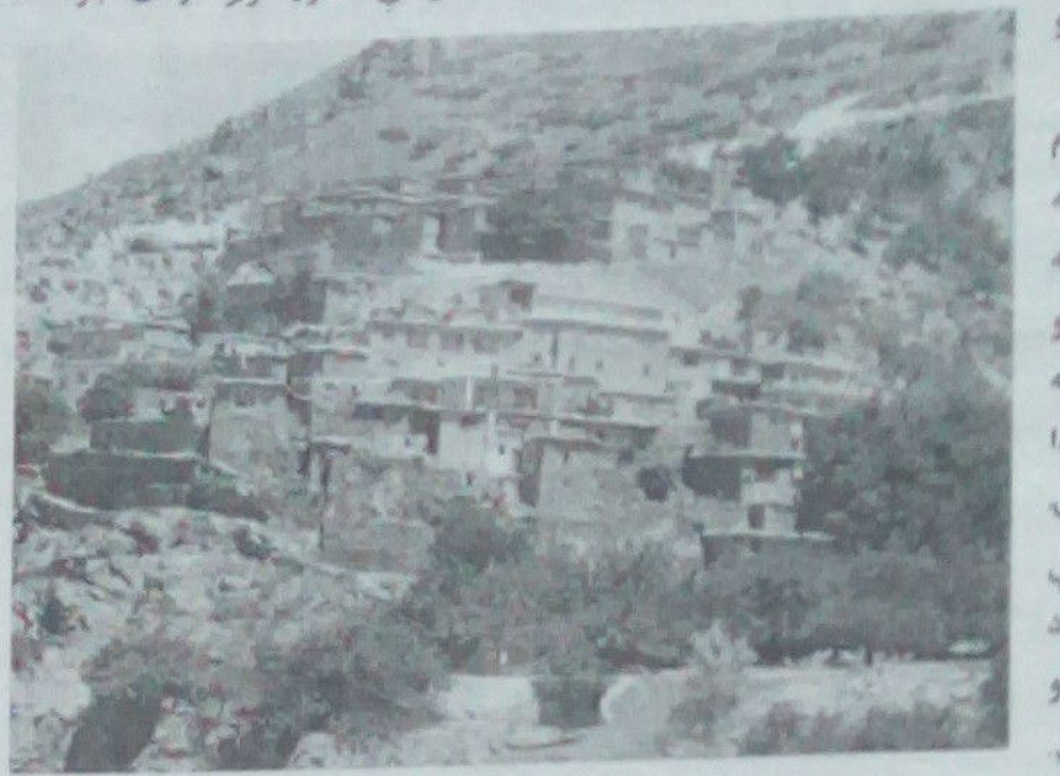

یوې ترکۍ نجلۍ له کېلې پلاستیک جوړ کړ

دترکیې د استانبول د یوې لیسې زده کوونکې له دوه کاله څېړنې وروسته بریالۍ شوه چې د کېلې له پوستکي څخه پلاستیک جوړ کړي د فرانس پرېس خبري اژانس د راپور له مخې شپاړس کلنه الیف بیلګرین توانېدلې چې د کېلې له پوستکي څخه داسې پلاستیک جوړ کړي چې د کېبلولو او سیمولو د پوښلو لپاره یکارېږي حاضرنمه پلاستیک تر ډېره حده له تېلو جوړېږي خو د الیف بیلګرین اختراع، چې د امریکا د ساینټفیک په نوم ساینسي مجلې تایید کړې، د چاپېریال د ککړولو له مخنیوي سره مرسته کولی شي له تېلو څخه جوړېدونکي پلاستیکونه د هوا او چاپېریال د ککړولې تر ټولو مهم عامل ګڼل کېږي پېغله بیلګرین وایي چې د نوبل د جایزې ګټونکې ماري کوري یې ایډیال شخصیت دی. الفتې بیلګرین له د پنځوس زره ډالرو سکالرشیپ ورکړي څو دا خپلو علمي او ساینسي کارونو ته دوام ورکړای شي

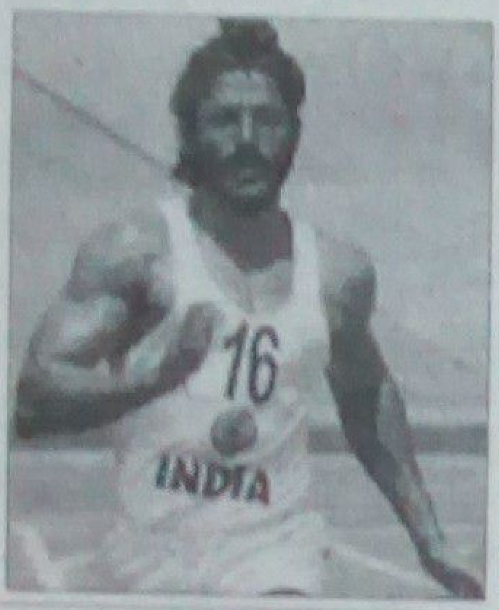

ښځه او ټولنه

لاسته راوړنې لا زیاتې هڅې غواړي

د ملګرو ملتونو د ماشومانو د ملاتړ سازمان یونیسف، دفتر د مېندو د وضعیت په اړه خپل خوارلسم کلنی راپور په کابل کې خپور کړ.

دا دفتر هر کال یو راپور خپروي، ترڅو د ۱۷۶ هېوادونو د مېندو او نویو زېږېدلیو ماشومانو روغتیايي وضعیت څرګند او د ښه والي لپاره یې هڅې وشي. د دې دفتر د ۲۰۱۳ کال په راپور کې د افغانستان د مېندو د وضعیت په ښه کېدو کې خورا زیات پرمختګ لیدل شوی چې د خوښۍ وړ دی. په تېرو کلونو کې افغانستان یو له هغو لسو هېوادونو څخه و، چې د مېندو او ماشومانو روغتیايي وضعیت پکې خورا بد و، خو اوس دا هېواد توانېدلی چې له ډېر بد وضعیت څخه د لرې د دېرشو بدو هېوادونو په کتار کې راشي. په تېرو کلونو کې به له هرو ۱۰۰۰۰۰ مېندو څخه ۱۶۰۰ تنه یې د ماشوم د زېږولو پر مهال له نړۍ څخه تللې، خو اوس له هرو ۱۰۰۰۰۰ څخه ۳۲۷ تنه مېندې خپل ژوند له لاسه ورکوي. د ماشومانو د ملاتړ د دفتر مسوول اکبر ستاوون وایي، د نویو زېږېدلیو ماشومانو روغتیايي وضعیت ښيي چې د مېندو او دغو ماشومانو د روغتیايي وضعیت له ښه کېدو سره سره په دې لار کې لا زیاتو هڅو ته اړتیا ده. د نوموړي په خبره، په هېواد کې د مېندو د روغتیايي وضعیت د ښه کېدو په لار کې د پرمختګ علتونه روغتیايي مرکزونو ته لاسرسی او د دې مرکزونو زیاتوالی، د مېندو د پوهاوي د کچې لوړوالی او د ماهرو قابله ګانو په موجودیت کې د ماشوم زېږول دي.

هغه د دې لاسته راوړنې په اړه چې زموږ هېواد د ۱۷۶ هېوادونو له ډلې څخه په ۱۴۶ م کتار کې دی، وایي «د مېندو د مړینې د کچې راټیټېدل، له زېږون څخه د مخه د ستندردې پالنې برکت دی، د روغتیايي پاملرنو او آسانتیاوو په کچه کې زیاتوالی، له دې آسانتیاوو څخه د مېندو د ګټې اخیستنې په کچه کې زیاتوالی، د ژوند په معیارونو کې د ښه والي رامنځته کېدل د دې پرمختګ مهم علتونه دي»

د پام وړ، خو لږ بدلون

د ۲۰۱۳ کال دا راپور همدارنګه ښیي

چې د مېندو لپاره تر ټولو ښه هېواد فنلند او تر ټولو بد هېواد کانګو دی. د دې راپور پر بنسټ، مخکې تردې به له هرو ۴ تنو ماشومانو څخه یو تن یې ۵ کلنۍ ته له رسېدو څخه دمخه خپل ژوند له لاسه ورکاوه، خو اوس له هرو ۱۰ تنو ماشومانو څخه یو تن یې له منځه ځي. د همدې سازمان د شمېرو له مخې، مخکې تر دې به په سلو کې ۱۹ زېږونونه د ولادي د برخې د یو ماهر په موجودیت کې سر ته رسېدل، خو اوس په سلو کې ۳۴ زېږونونه د قابله ګانو په موجودیت کې سر ته رسېږي. سره له دې چې په سلو کې ۹۰ مېندې د زېږون ترمنځ د واټن له مېتود څخه باخبره دي، خو یوازې په سلو کې ۱۶ له دې مېتود څخه کار اخلي او همدا وجه ده چې هره افغانه مور په منځنۍ توګه ۶ ماشومان لري.

د نرسانو کمه شمېره

د مېندو د مړینې د کچې په لوړوالي کې یو مهم علت د نرسانو کمه شمېره ده. که څه هم نن سبا د افغانستان په ګوټ ګوټ او روغتیايي سیستم کې لږ تر لږه ۵۵۱۱ تنه ښځینه او نارینه نرسان شته، خو د روغتیا وزارت دا شمېره کمه ګڼي او وایي، باید په سلو کې اتیا نه ورسېږي. په عامې روغتیا وزارت کې د روغتیايي خدمتونو د وړاندې کولو د برخې مرستیاله ناحیه طارق له افغانو کورنیو غواړي چې خپلو نجونو ته اجازه ورکړي، څو نرسنګ زده کړي. ځکه د دې په وینا، د افغانستان په دودیزه ټولنه کې ډېر نارینه دې ته نه حاضرېږي چې خپله خور یا مور نارینه ډاکټر یا نرس ته وروښيي «د ښځینه نرسانو شمېر په هېواد کې ډېر کم دی، په تېره بیا په لرې پرتو سیمو او ولسوالیو کې» نوموړې وایي، د موجوده ښځینه او نارینه نرسانو شمېر ۵۵۱۱ ته دې چې دا د هېواد د اړتیا په سلو کې ۵۰ هم نه شي پوره کولای» او که جنسیت ته هم پاملرنه وکړو، نو دا شمېر په سلو کې ۸۰ کم دی» د کابل پوهنتون د معالجوي طب د پوهنځي مشر ډاکټر سید قمرالدین حافظ په دې باور دی چې نن سبا د روغتیايي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره د مسلکي او باظرفیته نرسانو سخته اړتیا ده، ځکه د هغه په باور د درملنې د بهیر په ښه ترسره کېدو کې نرسان ستر رول لوبوي. د عامې روغتیا وزارت ادعا کوي چې په هېواد کې د ښو روغتیايي خدمتونو په وړاندې کولو او ښې پالنې سره توانېدلې چې د مېندو او ماشومانو د مړینې کچه راټیټه کړي. د معالجوي طب رئیس ډاکټر سید قمر الدین حافظ وایي، د لوړو زده کړو وزارت په مرسته به د نرسانو لپاره د لیسانس او حتی د امکان په صورت کې د ماسټرۍ زده کړو پروګرام هم ولري، خو تر ټولو ستره ستونزه د امنیت نه شتون دی چې په ورکېدا سره به یې د نرسانو او قابله ګانو شمېر هم زیات شي. نوموړي د دولت له مخالفو ډلو نه غواړي چې امنیت ته دې ګواښ نه متوجه کوي، ترڅو په لرې پرتو سیمو کې د نرسانو د روزنې شرایط برابر شي. د استقلال روغتون د نرسنګ د برخې یو تن مسوول نجیب وایي، د نرسانو ستونزې هومره هم نه دي چې ویل کېږي. د هغه په وینا، نن سبا د روغتیا وزارت په مرسته نرسنګ ستندرډېږي او تر یوه حده ستندرډ شوي هم دي «نرس د طب لپاره د ملا د تیر حیثیت لري او د ناروغانو خدمتګاران دي، خو په خلکو کې د پوهې د ټیټې کچې له کبله ورسره ناسم چلند کېږي، خلک نرسانو ته د سپکاوي په سترګه ګوري، پر ډاکټرانو او نرسانو لفظي او فزیکي بریدونه شوي، خلک باید له دوی سره سم چلند وکړي» اوسمهال په ټول هېواد کې د قابله ګانو شمېر ۳۵۰۰ تنو ته رسېدلی او افغان چارواکو دا هوډ کړی چې تر ۲۰۱۶ کاله پورې به دا شمېره ۶۵۰۰ تنو ته ورسوي نن ورځ په افغانستان کې د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره یو ډاکټر موجود دی، په داسې حال کې چې نړیوال معیار د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره ۲۳ ډاکټران دي، په سلو کې ۲۵ روغتیايي کارکوونکې ښځې دي او د هېواد نه هرو څلورو روغتیايي مرکزونو څخه یو یې د ښځینه روغتیايي کارکوونکو له کمي سره مخ دی.

د مېندو بله روغتیايي ستونزه

د غبرګولي په ۱۲مه د ولادي فیستولا د له منځه وړلو نړیواله ورځ په کابل کې په داسې حال کې ولمانځل شوه چې د عامې روغتیا وزارت د چارواکو په وینا، له هرو زرو تنو ښځو څخه چې اسدادي زېږون کوي، یوه یې د ولادي فیستولا له ناروغۍ سره مخ وي

د عامې روغتیا وزیره ډاکټره ثریا دلیل وایي، ولادي فیستولا یوازې یوه روغتیايي ستونزه نه ده، بلکې د دودیزو، ټولنیزو او اقتصادي بېدونو درلودونکې ده چې زیاتره یې وږې او بې سواده ښځې ترېنه اغېزمنې کېږي «د همدې لپاره لازمه ده چې د ښځو د پوهې کچه د هغوی د روغتیا او د امېدوارۍ د دورې په اړه زیاته شي» د هغې په وینا، د هېواد د نفوسو له شمېرې څخه په سلو کې شل امېدوارې ښځې جوړوي چې له دې ډلې څخه ډېره کمه شمېره یوازې یو ځل له زېږون څخه مخکې روغتیايي خدمتونو ته لاسرسی لري، خو نوموړې دا هم زیاتوي چې په تېرو پنځو کلونو کې د عامې روغتیا وزارت د ډاکټرانو او پرستارانو له خوا به ولادي فیستولا د اخته ۵۸۵ ناروغانو درملنه شوې ده. زموږ په هېواد کې د ولادي فیستولا د ناروغۍ د درملنې یوازې دوه مرکزونه د ملالۍ او کیور په روغتونونو کې د ملګرو ملتونو د نړیوال سازمان د وجهي صندوق په مرسته فعالیت لري چې د ناروغانو د درملنې ترڅنګ د هغوی د درملو لګښت او نور لګښتونه، لکه د لارې د کرایې لګښت هم د دې صندوق له خوا ورکول کېږي.

اغېزمنې لاسته راوړنې

له ۲۰۰۳ میلادي کال راهیسې نړیوال بانک د افغانستان د بیارغونې له صندوق سره یوځای په ټولیز ډول د روغتیا له سکتور سره ۳۳۵ میلیونه ډالره مرسته کړې ده. یادول شوې ده چې د افغانستان د بیارغونې د صندوق تمویلوونکي د اروپايي اتحادیې په ګډون ۲۷۰ او افغان دولت ۳۰ میلیونه ډالره نور د دې پروژې د تمویلولو لپاره برابر کړي. د عامې روغتیا وزارت چارواکي وایي، په

تېرې یوې لسیزې کې په ۱۱ هغو ولایتونو کې د روغتیايي مرکزونو شمېر ډېر برابره زیات شوی چې د نړیوال بانک له خوا د تمویل شویو پروژو تر پوښښ لاندې دي، یعنې د روغتیايي مرکزونو شمېر له ۱۴۸ نه ۳۲۴ مرکزونو ته رسېدلی. له ۲۰۰۰۰ څخه زیاتو سیمه ییزو روغتیايي کارکوونکو چې نیمایي یې ښځې جوړوي، لازمې مسلکي زده کړې تر لاسه کړې او د هېواد بیلابیلو سیمو ته لېږل شوي چې په پایله کې یې د زېږونونو ترمنځ د واټن راوستو لپاره روغتیايي مشورو ته د ښځو او واکسین ته د ماشومانو لاسرسی زیات شوی دی. د هغوی په وینا د یادې پروژې له پیل څخه دمخه د روغتیايي مرکزونو او روغتیايي ښځینه کارکوونکو شمېر په سلو کې ۲۵ و او اوس په سلو کې ۷۴ ته لوړ شوی دی، همدارنګه د روغتیايي فعالو مرکزونو شمېر له ۴۹۶ مرکزونو څخه پاندې ۲۰۰۰ مرکزونو ته رسېدلی چې دې ټولو فعالیتونو په هېواد کې د ماشومانو د روغتیا د ساتنې او د مېندو د مړینې د کچې په راکمېدو کې مهمه ونډه لرلې ده. له وروستیو پرمختګونو سره سره د روغتیا برخه زموږ په هېواد کې له زیاتو ستونزو سره مخ ده، د نویو زېږېدلیو ماشومانو او له پنځو کالو څخه د کم عمره ماشومانو د مړینې او د ماشومانو د خوارځواکۍ کچه د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله لوړه ده. په سلو کې ۵۵ له پنځو کلونو څخه کم عمره ماشومان له مزمنې خوارځواکۍ څخه رنځ وړي او ښځې او ماشومان د ویټامینونو او منرالونو له جدي کمښت سره مخ دي. همدارنګه په هرو دوو ساعتونو کې یوه افغانه ښځه یا نجلۍ له امېدوارۍ سره د تړلو علتونو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د دې یو علت دا دی چې نجونې له بلوغه سمدستي وروسته واده ته مجبورېږي او په داسې حال کې ماشوم زېږوي چې هغې لا پخپله هم بشپړه وده نه وي کړې

غ. ملاحت

(c) ketabton.com: The Digital Library

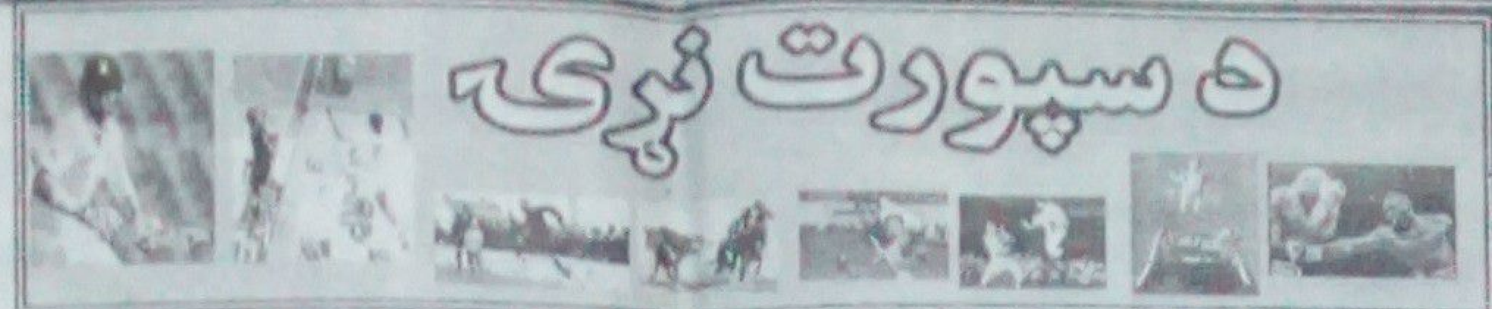

افغان اولمپیک کمېټې پرمختیایي بودجه نه ده لګولې

د افغانستان د اولمپيک د ملي کمېټې مشر د يو شمېر لوبغاړو د سرټکولو او د کلنۍ پرمختيايي بودجې د نه لګولو له کبله ولسي جرګې ته غوښتل شوی و. پر ظاهر اغبر داسې تورونه

پر ښاغلي اغبر تور لګېدلی چې ګواکې نړيوالو سياليو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي

پورې شوي چې ګواکې نړيوالو لوبو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې دوه مخيز چلند کوي، بله دا چې وايي په ۱۳۹۱ لمريز کال کې اېله د ۳۱ سلنې پرمختيايي بودجې پر لګولو توانېدلی دی. د اولمپيک د ملي کمېټې مشر دا تورونه رد کړي دي. د ولسي جرګې د روغتيا او بدني روزنې کميسيون د اولمپيک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر له نړيوال اولمپيکه د بوارښي مډال راوړونکي افغان لوبغاړي روح الله نيکپا او يو شمېر نورو لوبغاړو د شکايتونو پر بنسټ ورغلی و. پر ښاغلي اغبر دا تور هم لګېدلی چې ګواکې نړيوالو سياليو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي. د افغانستان د اولمپيک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر په ده لګېدلي تورونه بې بنسټه وبلل او بي بي سي ته يې ووېل چې د لوبغاړو د نيوکو پر اړه مخامخ له هغو سره غږېدلی دی. د افغانستان د اولمپيک ملي بنسټ مخکې له دې هم له لوبغاړو سره په دوه مخي چلند تورن شوی و. همدا راز د اداري درغلـــــو او د فدراسيونونو د مشرانو د ټاکلو په برخو کې له نيوکو سره مخامخ و او يو خل خو دا قضيه لويې څارنوالۍ ته هم رسېدلې وه. خو د باد شوي بنسټ مشران دا ټول تورونه ردوي

کرېکټ د ښوونځيو په نصاب کې شاملېږي

د افغانستان د پوهنې وزارت په پام کې لري چې په راتلونکي کال کې کرېکټ د ښوونځيو په تعليمي نصاب کې ورزيات کړي. دغه هدف ته د رسېدو لپاره د افغانستان د کرېکټ بورډ او د ښوونې وزارت ترمنځ يو تړون هم لاسليک شوی دی. له شک پرته چې په تعليمي نصاب کې د کرېکټ ورزشتول دغې لوبې ته لا ډېر خوان مينه وال ورمات کړي او د دې ترڅنګ بنايي ځينې پام وړ او مهم لوبغاړي هم له دغې لارې وموندل شي. په پام کې ده چې کرېکټ له دوېم ټولګي نيولې تر دوولسم ټولګي پورې په تعليمي نصاب کې ورزيات شي. د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرايوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته ووېل "له دوېم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده

کړې ورښودل کېږي، او له شپږم تر دوولسم ټولګي پورې به يې عملي

چمتووالي لپاره د ښوونې وزارت او کرېکټ بورډ څخه ګډه کمېټه جوړه

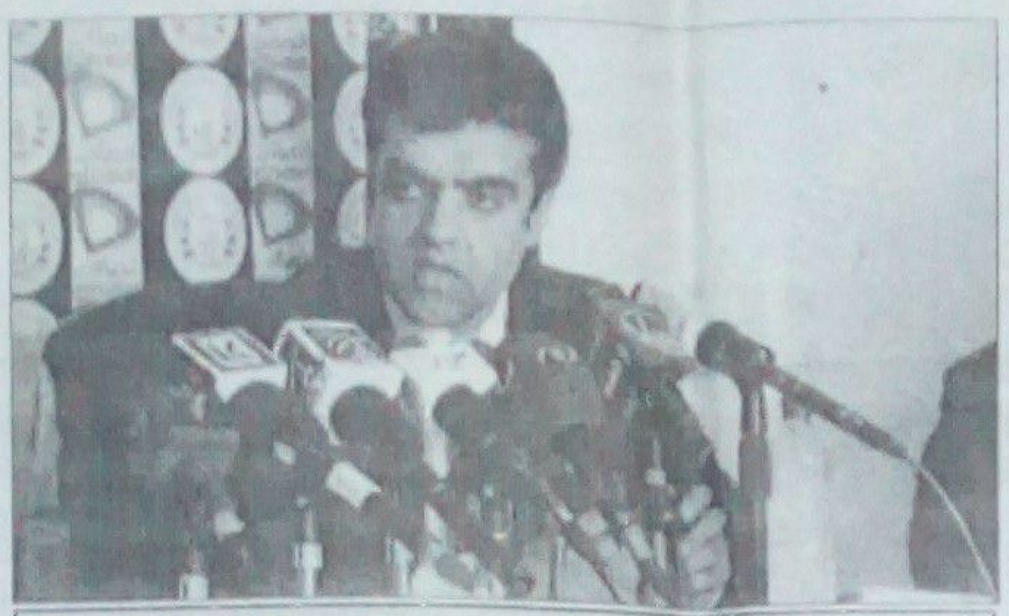

د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرايوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته ووېل "له دوېم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي

کرېکټ ور ښودل کېږي چې دا د نويو لوبغاړو د موندلو او د روزنو پر او هم ښل کېږي." ښاغلي مراد ووېل ډېر ژر به د دغه نوي سپورټي نصاب د

شي، کمېټه به د دغه نوي مضمون لپاره نوې ښوونکي او په کرېکټ پوه کسان پيدا کوي او ځانګړې روزنه به ورکوي نوموړي ووېل هيله يې دا ده چې

کرېکټ په راتلونکي تعليمي کال کې په کابل کې په څينو ښوونځيو کې تدريس شي او وروسته به بيا نورو ولايتونو ته هم ور وغځول شي. افغان کرېکټ بورډ وايي له دغه کار څخه يې هدف دا دي چې کرېکټ ښوونځيو ته بوسي له دا چې زده کوونکي د کرېکټ لوبې لپاره څېل درسونه پرېږدي او له ښوونځيو د باندې را ووځي که څه هم بايي ډېر وخت له اړتيا وي چې د ښوونځيو په کچه پياوړي لوبغاړي ترلاسه شي، خو د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرايوي مشر نور محمد مراد وايي، دوي په لنډ وخت کې د ښوونځيو په کچه د کوم پياوړي لوبغاړي موندل نه غواړي، بلکې هدف يې دا دي چې په راتلونکي پوه دوه لسيزو کې د افغانستان د کرېکټ ملي لوبډله د ښوونځيو له زده کوونکو لوبغاړو جوړه وي. ښاغلي مراد ووېل "موږ غواړو چې په راتلونکو نو شلو کلونو کې د ښوونځيو په کچه د حميد حسن، محمد نبي، شاپور خدراڼ، نوروز منګل او داسې نورو پياوړو اوسنيو لوبغاړو په څېر لوبغاړي ولرو، داسې چې کرېکټ يې په افغانستان کې زده کړې وي، له ښوونځيو يې را پيل کړې وي او بلاخره په ټوله ماڼا د کرېکټ له اړخه د افغانستان توليد وي."

د افغانستان په اوسني ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالۍ پر مهال دغه لوبه زده کړې دي. افغانستان هغه هېواد دی چې په تېرې يوې لسيزې کې د کرېکټ په برخه کې د پام وړ او حيرانوونکې لاس ته راوړنې لري، افغانانو دوه وارې په نړيوالو شل اوريزو سياليو کې لوبه وکړه او و ځلېدل. د دې ترڅنګ يې په ۲۰۰۹ کال کې د کرېکټ د يو ورځنيو نړيوالو لوبو کولو امتياز هم ترلاسه کړ، افغانستان په ۲۰۱۵ کال کې د کرېکټ يو ورځني نړيوال جام ته د لار موندلو په موخه د راتلونکې اګست مياشت کې نميبيا ته ځي چې له دغه هېواد سره څېل بخت وازمويي

د افغانستان په اوسني ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالۍ پر مهال دغه لوبه زده کړې ده

روژه، مسلمانان او د انګلستان مخکښ فوټبال ليګ

نوې لسيزې وړاندې د انګلستان د فوټبال په مخکښه ليګ، يا پريميرشيپ کې بوازې يو مسلمان لوبغاړی و. هغه لوبغاړی نعيم نومېده چې اصلاً د اسپانيا اوسېدونکی و او د لندن په ټاټنهم کلب کې لوبېده. اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دلته لوبه کوي چې د نړۍ له بېلا بېلو هېوادونو راغلي دي. د نيوکاسل په لوبډله کې تېر کال دوه مسلمان لوبغاړي ډيمبا با او پپيا سيسې لوبېدل. که به هر يوه ګول وکړ نو د لوبغالي يوه کونج ته به لاړل او سجده به يې وکړه، چې د لوی څښتن منندويي وکړي دوی دواړه د سېنيګال مسلمانان دي چې يو يې تېر اوس د لندن چلسي کلب ته راغلی دی. ډيمبا با وايي دی د خپل مذهب په باب جدي فکر کوي او هېرولی يې نه شي. پنځه وخته لمونځ او روژه د خپلو فوټبال روزونکو په ګومان چې خپله مسلمان نه دي خورا سخت کار دی. خو د لوبغاړو استعداد دغه روزونکي اړباسي چې څه و نه وايي او د دوی دين او عادت ورسره وزغمي. مسلمانو لوبغاړو ته کلبونه حلاله ډوډۍ برابروي، د نورو لوبغاړو خلاف دوی ته د لمبېدا لپاره جلا ځای جوړوي او د عبادت وخت او ځای هم ورکوي. تر دې وروسته پورې به د لوبې غوره لوبغاړي ته د شرابو نوی بوتل د جايزې په توګه ورکول کېده خو کله چې د عاج ساحل لوبغاړي يحيی توري د شرابو د بوتل له اخيستلو انکار وکړ نو دغه دود ختم شو. د لوبې غوره لوبغاړي ته [illegible] په ۲۰۱۲ کال کې چې د ليورپول کلب يو کپ وګاټه او لوبغاړو له خوښۍ پر يو بل شراب شيندل د ټولو پام شو چې د لوبډلې ډاکټر مسلمان دی له خوښۍ ووت چې د شرابو څاڅکي يې پر جامو و نه لوېږي. د سرخوږۍ له خېره د اعلانونو ده چې د شرابو د شرکتونو او يا د قمار وهلو د ادارو پر اعلان ځيني لوبغاړي خوښ نه دي. ځيني لوبغاړي چې له مذهبي پلوه دا ډول اعلان پر جامه نه غواړي، هغه کميس نه اغوندي تر همدې ځايه کلبونه او لوبغاړي سره خوښ دي خو روژې ستونزه پيدا کړې ده. ځينو ته پوښتنه پيدا شوې چې لوبغاړي دې څرنګه ۱۸ ساعته بې خوړو او اوبو وي او بيا دې هم ۹۰ دقيقې ښه لوبه وکولای شي. ځيني مسلمان لوبغاړي د تمرين پر وخت روژه نيسي او د لوبې پر وخت يې نه نيسي خو نور بيا وايي چې د لوبو په ورځو به يې هم نيسي. د لندن د ارسنل کلب ۲۷ کلن تکړه لوبغاړی ابو دياني چې د فرانسې په ملي لوبډله کې هم لوبه کوي وايي "کلب ته غوره دا ده چې زه روژه و نه نيسم خو زما په نظر خير دی نو اوس زما د پرېکړې درناوی کوي" ۲۸ کلن ډيمبا با وايي په تېرو کلونو کې د روژې په تړاو ورسره ځيني روزونکي خوښ نه وو خو دی په خپل نظر ټينګ و "هر روزونکی چې په خوښ نه و ما به ورته ووېل: ګوره زه به روژه نيسم او بيا به هم ښه لوبه کوم که مې لوبه ښه نه وه مه مې لوبوه" سږ کال روژه داسې وخت پای ته رسېږي چې د انګلستان د مخکښه فوټبال ليګ لوبې کال په پيلېدا دی ځيني کلبونه اندېښمن دي چې د تمرينونو پر وخت به د دوی مسلمان لوبغاړي ښه چمتووالی و نه کړي او د لوبو کال په پيل کې به و نه ځلېږي

اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دلته لوبه کوي چې د نړۍ له بېلا بېلو هېوادونو راغلي دي

د پاکستان د کرېکټ لوبډلې ويسټ انډيز ته ماتې ورکړه

په ګيانا کې د پنځو يوه ورځنيو لوبو په ترڅ کې پاکستان خپله لومړۍ لوبه له ويسټ انډيز څخه وګټله

ياده لوبه، چې د يکشنبې په ورځ د منډې او شاهد افريدي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې جوړې کړې. د پاکستان ملي لوبډلې د نهو لوبغاړو په سوځېدلو په ۵۰ اوورونو کې د ۲۲۲

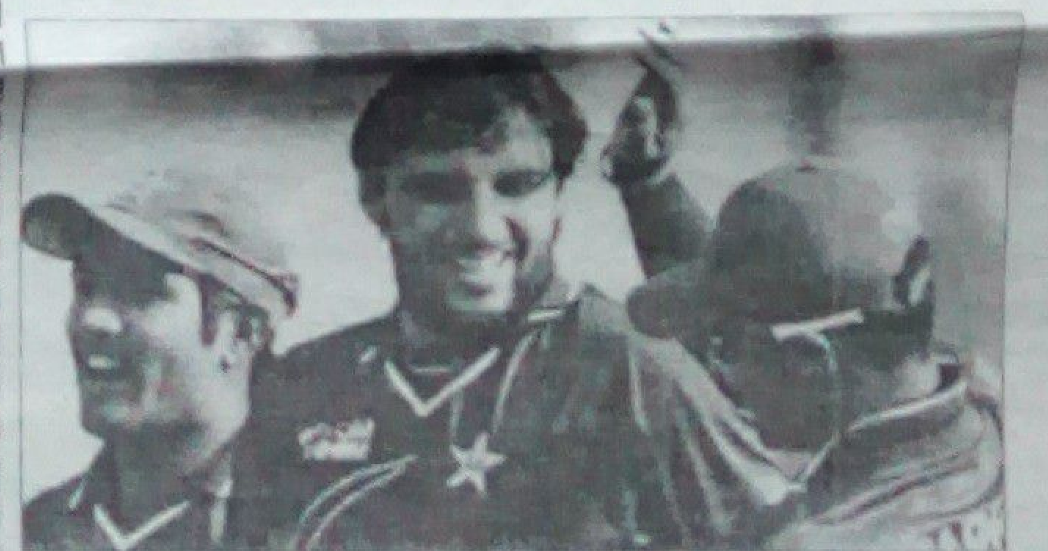

ويسټ انډيز ګيانا په نړيوال لوبغالي کې وشوه، پاکستان خپلې سيالې لوبډلې ته په ستر توپير ماتې ورکړه. يجه ويسټ انډيز وګټله او خپلې سيالې لوبډلې، پاکستان، ته يې د توپ وهنې بلنه ورکړه. پاکستان په پيل کې خپل لوبغاړي ژر ژر له لاسه ورکړل. پاکستان ۴۷ منډې کړې وې چې پنځه لوبغاړي يې سوځېدلي وو، خو مصباح الدين او شاهد افريدي ښه لوبه وکړه. دوی د پاکستان د منډو شمېر تر ۱۶۷ پورې ورساوه. د پاکستان د لوبډلې کپتان مصباح الحق په ۱۲۱ توپونو ۵۲ منډو هدف وټاکه. خو د ويسټ انډيز توپ وهونکي د پاکستان توپ اچوونکو ته ټينګ نشول. د دوی ټول لوبغاړي د ۹۸ منډو له جوړولو وروسته وسوځېدل. په دې توګه پاکستان دا سيالي په ډېر توپير وګټله. په پای کې د لوبې غوره لوبغاړی شاهد افريـــدي ونومول شو نوموړي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې وکړې. ياده دې وي چې پاکستان به د ويسټ انډيز په دوره څلور نورې يوه ورځنۍ او دوه - دوه شل اوريزې لوبې وکړي

۵۴ کلن افغان پر بايسکل عربستان ته ځي

۵۴ کلن امير محمد چې په ږيره کې يې تر تورو وېښتو سپين زيات دي، په ونه جګ او يو کلوال کس دی، سعودي عربستان ته يې پر بايسکل د سفر کولو

امير محمد له دې سره چې يو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهيسې د کندهار ښار په هوټلونو کې اشپزي هم کوي.

نيت کړی. د کندهار دارغنداب ولسوالۍ اوسېدونکی اوس په ښار کې اوسېږي. او غواړي په دغه کار سره نړۍ ته د سولې پيغام ورسوي. هغه وايي، چې افغانستان په ځانګړي ډول کندهار د ترهګرو، جګړو او نښه يي نوکو ځای نه، بلکې د باتورو هوډمنو کسانو ځاله ده. نوموړي د خپل دغه اوږده سفر لپاره يو سپورتي بايسکل هم اخيستی. امير محمد وايي، دی به د ايران، عراق او کويټ له لارې د دوو مياشتو په ترڅ کې سعودي عربستان ته ځان ورسوي چې دده په څېره هره ورځ به ۱۵۰ کيلومتره لاره پر بايسکل ووهي. ((کله چې سعودي عربستان ته ورسېږم، لومړی به د اسلام د ستر لارښود حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د روضې زيارت وکړم او بيا به نړيوالو ته ووايم چې افغانان شر خوښوونکي نه، بلکې سوله خوښوونکي او امن غواړي)) امير محمد له دې سره چې يو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهيسې د کندهار ښار هوټلونو کې اشپزي هم کوي. هغه وايي، ياد سفر يې له ډېرو ارمانونو يو دی چې پوره کېدو ته يې يو شمېر کندهاري وکيلانو او دغه ډول د دغه ولايت د سپورټ او بدني روزنې مسولينو اوږه ورکړې. امير محمد وايي، له دې وړاندې يې د هېواد ټولو ولايتونو ته پر بايسکل سفرونه کړي، او د سفر پر مهال له ډېرو خوږو او ترخو شېبو سره هم مخ شوی دی. په تېرو څو کلونو کې يو شمېر نورو افغانانو هم پر بايسکل يو شمېر هېوادونو ته ورته اوږده سفرونه کړي. خو دا لومړی ځل دی چې نسبتاً د پاخه عمر يو کس پر بايسکل سعودي عربستان ته د سفر هوډ لري

روح الله نيکپا د مکسيکو په سياليو کې ګډون نه کوي

د لندن او بېجينګ په اولمپيک کې مډال ګټونکي روح الله نيکپا د مکسيکو د تکواندو په نړيوالو سياليو کې له ګډون کولو ډډه کړې دی وايي د افغانستان د تکواندو په فدراسيون کې زياتې ستونزې دي او که همداسې دوام وکړي نو په هيڅ ډول رسمي سياليو کې برخه نه اخلي. له کابله د بي بي سي خبريال حفيظ الله معروف په رپوټ کې د افغانستان د المپيک ملي کمېټې چارواکو له قوله ويل شوي، چې وايي ښاغلي نيکپا د شخصي لاملونو له کبله په دغو سياليو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. دبېجينګ او لندن په اولمپيک لوبو کې د افغانستان لپاره د برونزو مډال راوړونکي روح الله نيکپا وايي، له يوې مياشتې راهيسې د افغانستان تکواندو فدراسيون کې حالت سم نه دی او تمرين نه شي کولای که څه هم ښاغلي نيکپا د دغو حالاتو په اړه څه نه وايي، خو له بي بي سي سره يې په خبرو کې د دغه فدراسيون له نوي مشر څخه شکايت کاوه او وايي له همدې امله د چولای په پنځلسمه د تکواندو په نړيوالو سياليو کې چې په مکسيکو کې جوړېدونکې دي، برخه نه اخلي. "يو لړ ستونزې پيدا شوې وې او زما روزونکو له تمرين راکولو لاس اخيستی و. موږ په تمرين کولو کې بې سرپرسته وو دې زما او د نورو لوبغاړو پر روحيې منفي اغېز کړی و. چې تمرين وکړو او د سياليو لپاره چمتووالی ونيسو هيله من يم چې نه د کوم ځای يې او زه د کوم ځای يم. يوې خوا ته پرېږدو او ملي فدراسيون ته ملي فکر وکړو" روح الله نيکپا خبرداری ورکوي، که د تکواندو په فدراسيون کې حالت په همدغه ډول روان وي، نو ملي په هيڅ رسمي سياليو کې برخه وا نخلي. خو د افغانستان د المپيک ملي کمېټې وياند مجيب الله رحماني په دغو فدراسيونو کې ستونزې نه مني او وايي چې روح الله نيکپا د شخصي ستونزو له امله د مکسيکو په سيالو کې له برخې اخيستو ډډه کړې "روح الله نيکپا په پښو کې ستونزې لري، دا رنګه غواړي واده وکړي نو نه شي کولای د تکواندو لوبو ته ادامه ورکړي. او له همدې امله يې خو ورځې وړاندې خپله استعفا وړاندې کړه. موږ نه غواړو چې د روح الله نيکپا په څېر اتلان لوبه پرېږدي" ښاغلي رحماني وايي، د المپيک ملي کمېټې د افغانستان مډال راوړونکو لوبغاړو ته ډېر امکانات برابر کړي او د ښاغلي نيکپا د ستونزو حل لپاره يې ځانګړې کميسيون ټاکلی دی. ټاکل شوې په مکسيکو کې د تکواندو نړيوالې لوبې په راتلونکو څلورو ورځو کې پيل شي او له افغانستانه هم په دغو لوبو کې اووه لوبغاړي برخه لري

يو لړ ستونزې پيدا شوې وې او زما روزونکو له تمرين راکولو لاس اخيستی و. روح الله نيکپا

د افغانستان د کرېکټ بورډ د آسيايي شورا بشپړ غړی شو

د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره د د کرېکټ د نړيوالې شورا د دوهمې درجې غړيتوب لرونکو هېوادونو په نوم لړ کې ګډه شوه. د افغانستان کرېکټ بورډ اداري د ډېرې لنډې مودې په ترڅ کې د کرېکټ نړيوالې شورا غړيتوب ترلاسه کړ چې ددغه موقف له ترلاسه کولو وروسته دغه اداره د کرېکټ د آسيايي شورا د بشپړ غړيتوب خاونده شوه. د دغه موقف له ترلاسه کولو وروسته، د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره پر مالي ګټو سربېره له معنوي ګټو هم برخمنه شوه چې د کرېکټ نړيوالې شورا په غونډو او ناستو کې رسمي ونډه، د رايې ورکولو حق او د افغانستان کرېکټ بورډ اداري نظرونو ته د ارزښت ورکول يې له بېلګو څخه دي په هغې خبري ناسته کې چې د افغانستان د کرېکټ بورډ اداري دغو لوبو په خوله کې به لاره اچول شوې وه د افغانستان د کرېکټ بورډ عمومي رئيس او په قبايلي چارو کې د ولسمشر سلاکار وزير شهزاده مسعود او د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرايوي مشر ډاکټر نورمحمد مراد ونډه درلوده. ښاغلي مراد د رسنيو همکارانو ته له هرڅه د مخه د دوهمې درجې غړيتوب په مادي او معنوي ارزښت خبرې وکړې چې تر هغې وروسته يې د سفر پر مهال د ترسره شويو غونډو په هکله بشپړ توضيحات ورکړل سربېره پر دې يې د ملي نولس کلنې لوبډلې لوبغاړو لپاره د ټروټ ليکونو په هکله هم اړين توضيحات وړاندې کړل او په ټاکلو ټروټ ليکونو کې يې د درجه بندۍ ارزښت او پلې کولو باندې هم رڼا واچوله. نوموړي د اسلالو شپږيزې لوبې په نامه سياليو چې د زرګونو ننداړچيانو په شور او نارو بدرګه کيدې يادونه وکړه. ښاغلي مراد د کرېکټ بورډ د کار کوونکو ورپيارغوني ته پروګرامونو په هکله بشپړ توضيحات ورکړل او ياده يې کړه چې موږ توانېدلي يو په لومړي ځل د وېډيو انالېسټ کورس په لاره واچوو چې د دوهمې درجې ۱۰ روزونکو پکې ونډه درلوده. همدارنګه د روزونې د دوهمې درجې او لومړۍ درجې کورسونه او اوس مهال په عمان کې د ۴ ملي لوبغاړانو لپاره د دوهمې درجې لوبغاړي کورسونه د سيمې په کچه بې سارې فعاليتونه دي. ښاغلي مراد د نميبيا او په سينګاپور کې د اېمرجنګ سيالو لپاره د ملي لوبډلې چمتووالي او د لوبډلې لپاره د لوبغاړو ټاکنې په اړه هم اړين معلومات وړاندې کړل. د ناستې په ترڅ کې د افغانستان کرېکټ بورډ اجرايوي رئيس ډاکټر نور محمد مراد د رسنيو همکارانو پوښتنو ته د قناعت وړ ځوابونه ورکړل

رسنۍ او په ټولنه کې د هغو رول

رسنۍ، ټولنیزو ارتباطاتو هغه وسیلې دي چې د جامعې د مختلفو قشرونو ترمنځ اړیکې ټینګوي او په لیرې کې د راز راز او بېلابېلو انکشافاتو، اکتشافاتو، اختراعاتو او نورو پېښو په اړه د خلکو د پوهاوي او خبراوي له پاره زمینه برابروي.

پارسنۍ هغه وسیلې دي چې د جامعې د عامو او خاصو خلکو ترمنځ اړیکې ټینګوي په بل عبارت رسنۍ هغه تفریحي وسیلې دي چې د ټولنې ټول قشرونه پرمختګ ته نږدې کوي

د رسنیو مثبتې

رسنۍ په نوې ټولنې کې ډېرې مثبتې اغېزې کوي چې له هغو څخه کولای شو یو څو یې په لاندې توګه دیګلې په ډول راوړو

۱- د معلوماتو وړاندې کول: رسنۍ هغه وسیلې دي چې خلک په ډېر ډول له پېښو څخه خبروي یعنې رسنۍ کولای شي په بیړه وخت کې په زرګونو او آن په میلیونونو خلکو ته معلومات ورسوي

۲- ښه زده کړه: رسنۍ د ښې زده کړې ترلاسه کوونې وسیلې دي چې کولای شي په عام ډول خلکو ته زده کړه ورکړي او ټول هغه کسان چې له رسنیو سره مخه لري له دغې زده کړې څخه برخمن شي

۳- رسنۍ د تفریح او سرګرمۍ له پاره ترټولو ښې وسیلې دي. رسنۍ کولای شي چې خلک وخندوي او د هغوي په شونډو موسکا خوره کړي خو دا خندول یوازې خندول نه دي بلکي یو پیغام هم لري یعنې رسنۍ باید د نورو برخو ترڅنګ کومیډي برخه هم ولري ترڅو وکولای شي چې ټولنې ستونزې په ښه ډول سره وڅېړي او خلک ترې باخبر کړي او پوره

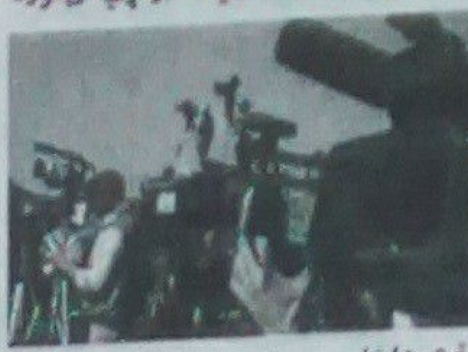

کله ترې واخلي

۴- مشوره ورکول: داسې رسنۍ هم موجودې دي چې د مختلفو وسیلو په واسطه خلک ته هغوي سره اړیکي ټینګوي او له هغوي څخه مختلف ډول مشوري غواړي. دا کار یې له دې چې د مخاطب وخت او پیسې مصرف شي ترسره کېږي. دا د رسنیو له لوري زیات پوري شنده ده

همدا رسنۍ دي چې د خلکو په ژبي، کلتور، فرهنګ او عاداتو کې بدلون راولي. خو باید متوجه واوسو چې په اسلامي ټولنو کې دا شوق او بدلون د اسلام د مبارک دین له لارښوونو سره سم وي همدارنګه باید هېواد د اساسي قانون او رسنیو د قانون له موادو سره ټکر ونه کړي

د هارولد لاسول په اند رسنۍ دا درې مهمې دندې لري

۱- د چاپېریال څارنه چې دا د رسنیو خبري برخه ده.

۲- ټولنیز پیوستون چې تفسیري او لارښودي نقش لري

۳- د فرهنګي میراث انتقال په دې برخه کې رسنۍ تعلیمي نقش لري

رسنۍ د نوي ټولنې د فرهنګ په پرمختګ کې مهم نقش او په ننني عصر کې د هرې ټولنې د پرمختګ د محرکې قوي حیثیت لري او کولای شي چې کار کوونکو، فکرکوونکو، فرهنګ، نظم او احساس ورکوونکو فرهنګ او داسې نور رواج کړي. ډېری پوهان په دې اند دي چې د هغوي ټولنې پرمختګ او عصري کېدل په رسنیو پورې تړلي دي او له رسنیو څخه پرته پرمختګ ممکن نه دی. رسنۍ دي چې خلکو ته فکر ورکوي البته دا په هغه صورت کې ممکنه ده چې له رسنیو څخه په رښتینې او دقیق ډول سره استفاده وشي خو که چېرې له رسنیو څخه په غیر اګاهانه ډول استفاده وشي او ونه شي کولای چې په صحیح ډول په ټولنه کې شته ستونزې درک کړي نو بدې حالت کې به یې په ټولنه باندې تاثیرات منفي وي او دې پرځای چې خپل فرهنګ نورو ته صادر کړي پردي فرهنګونه به خپلې ټولنې ته راوارد کړي په عمومي توګه ویلای شو که چېرې رسنۍ خپل فرهنګ په ټولنه کې تبلیغ نه کړي نو په حتمي ډول به د پردیو افکارو او فرهنګ به د هغو ځای ناستي شي نو ضروري ده چې زموږ رسنۍ خپل فرهنګ په ښه ډول سره تعقیب او خلکو ته یې تبلیغ کړي

عبدالرحمن ثاقب

د ژورنالیزم پوهنځی

هر افغان باید د فساد پر ضد کلکه مبارزه وکړي

افغان دولت په دې هڅه او هاند کې دی چې د ۴۵ -۴۵ مې ګڼې فرمان له مخې فساد په قطعي ډول له منځه یوسي او جرړې یې شنې او وچې کړي چې په مرسته یې ټول افغانان د هغې ناوړې پدیدې له شر څخه خلاص او وژغورل شي او له دې لارې په پوره صداقت او شفافیت سره د ژوندانه په ټولو اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي، سیاسي او نورو ډګرونو کې د پرمختګ له پاره زمینه برابره شي. افغان حکومت دا خپله اصلي او

مهمه دنده بولي چې له فساد سره په کلکه مبارزه وکړي او په دې برخه کې ۴۵ مه ګڼه فرمان ته د عمل جامه ور واغوندي. فساد د دولت اړیکې له خلکو سره کمزورې کوي او ترمنځ یې فاصله او بې باوري زیاتوي. د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي ټولو اړوندو دولتي ادارو ته دنده سپارلې ده چې په خپلو ادارو کې سمون راولي او فساد له منځه یوسي. د دغه ۴۵ مه ګڼه فرمان له صادرېدو تراوسه پوره نهه میاشتې تېرېږي چې بلې کولو ته وړاندې شوې دی، خو له بده مرغه په ادارو کې فسادونه لا یې هم له منځه نه دي وړل شوي او د خلکو زیاتې اندېښنې یې راپارولي دي د ولسي جرګې ځینو غړو هم په اړوندو ادارو کې د فسادونو شتون ته ګوته نیولې او ویلي یې

دي چې باید په نښه شي، ودې نیول شي او د سختې جزا له پاره دې د قانون منګولو ته وسپارل شي چې د نورو فاسدو او فاسقو عناصرو د پند او عبرت لامل هم شي او په دې توګه له هېواده د فساد د ټولو او ناوړې پدیدې تقریبخي ټولې شي په هېواد کې د فساد په برخه کې زیاتې دنګورۍ کېږي چې ګمې په افغانستان کې د فساد پر ضد هیڅ مبارزه نه ده شوي او نه کېږي حال دا چې افغان دولت په هېواد کې له فساد سره د مبارزې له پاره له یوولس څخه زیاتې ځینواکې اداري او موسسې جوړې کړې او له فساد سره د مبارزې له پاره یې ګومارلي دي. له اداري فساد سره د مبارزې د عالي اداري د رئیس عزیزالله لودین په وینا دغې اداري تېر کال د اختلاس او اداري فساد

نږدې دوه سوه دوسیې لویې څارنوالۍ ته لېږلې دي په دې دوسیو کې داسې دوسیې هم شته چې د دولت په لوړ رتبه مامورینو پورې تړاو لري نوموړي له لویې څارنوالۍ څخه غواړي چې دا دوسیې ډېر ژر په پوره جدیت تر څېړنې لاندې ونیسي او له دې لارې دې فاسد او فاسق لوړ رتبه کارکوونکي برښد او پر جزا دې ورسوي. لودین له ځینو دولتي ادارو څخه داګیله هم وکړه چې په فسادونو کې د ښکېلو کسانو د دوسیو د څېړلو په برخه کې صادقانه مرسته نه کوي او د دوسیو په څېړلو کې له ځنډ څخه کار اخلي. وړاندېز دادی چې اړوندې عدلي او قضایي اداري باید لومړی له فاسدو او فاسقو عناصرو څخه پاکې او چاڼې شي او پر ځای دې صادق او مخلص کسان پر دندو وګومارل شي او

هر افغان هڅه او هاند وکړي چې د فساد پر ضد مبارزه خپله ملي او دیني وجیبه وبولي او له دې لارې افغاني ټولنه له فسادونو پاکه کړي

مطیع الله شهاب د کابل پوهنتون

د ژورنالیزم پوهنځي د دریم ټولګي محصل

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل...

د انسانانو په مادي او معنوي غوښتنو او ددې غوښتنو په توازن او بیا د تصوف په اړتیا خبرې شوې او وریې د پښتون قوم د زرګونو کلونو قدامت ته نغوته شوې او دعوی په ارغونو معتقداتو خبرې شوې، د پښتو په پیرۍ او مریدۍ غږېدلی، د روښانیانو مبارزې یې یادې کړي، بیایې د تصوف تعریف کړی، په وحدت الوجود یې خبرې کړې، په پښتو ادب کې یې په تصوف رڼا اچولې، له روښانیانو نه رحمان بابا او عبدالقادر خټک ته را رسېدلی او بیا یې په شلمه پېړۍ کې د تصوف څېره ښودلې او د حمزه بابا پر تصوف غږېدلی او له همدې سره دا بحث را نغاړي.

۵ د غزل کره وره د دې اثر بل سرلیک دی، چې له اکبر زمینداوري نه یې را څېړلې او د غزل فني خوا او لوازمات بیانوي او هم د نوي غزل نوښتونو ته نغوته کوي او د بحث په پای کې د غزل پر موضوع او منځپانګه غږېږي.

۶ «د پښتو غزل کې رواني اړخونه» د دې اثر بل سرلیک دی، چې د غزل د اروا پوهنې له پلوه د بېلابېلو اروا پوهانو له نظره خبرې او بیا په پښتو غزل کې د دې نظریو لټون کوي.

۷ «غزلګو شاعر څوک دی؟» دا د لیکوال بل بحث دی، چې د غزلبول او نظم ویونکي شاعر ترمنځ کرښه باسي او هغه شاعر چې هم غزل لیکي او هم نظم او کوم لوړ ته یې چې درنه وي او په کومه برخه کې چې مهارت او تشخص ولري، هغه نوم پرې ږدي.

۸ د کتاب بل سرلیک «د پښتو غزل زانګونکي» دی، چې د ځوانو غزل لیکونکو لپاره شمېرلې لارښوونې لري.

د ځوان لیکوال، خلاند لیکوال، دا زیار د نویو غوښتنو او د پښتو غزل د نویو پړاوونو په کچ مچ کوونو ولاړ دی او د نوي غزل له خبرو له پلوه پوره کوي، چې زه ددې کار ستاینه کوم، خو ور سره څو ورې پېغورونه لرم.

د کتاب لومړی سرلیک «تخلیقي کمیت...» لکه څنګه چې لیکوال هم یادونه کړې، له دې کتاب سره ډېر تړاو نه لري او یوه عمومي خبره ده او کوم مسائل چې دي هغه یادوي، نه یوازې د غزل د تخلیق لاسونه له ړنګ بلکې دا مواضل نوي غزل ته نوي تحرک او خوځښت هم ورکولای او د غزل د نوښت لپاره نوي زمینه برابرولای شي، نو که په کتاب کې نه وي هم ډېر اثر پرې نه غورځوي.

د کتاب دوهم سرلیک «تصوف او پښتو غزل» یوه ضروري خبره ده، څکه تصوف او مینه د غزل اروا ده چې ښکلا هم وربخښي او رنګونه هم او په پښتو او آن ټوله ختیځه شاعرۍ کې ډېر ارزښت او اهمیت لري او خلاند صاحب یې هم تر ډېره حده له عهدې وتلی دی.

د کتاب دریم سرلیک د غزل کره وره د نویو ځوانانو لپاره لارښوده خبره ده، چې د غزل د بڼې او جوړښت او د موضوع او منځپانګې په اړخونو او تناسب غږېدلی دی.

«پښتو غزل کې رواني اړخونه» هم ښه بحث دی او د اروا پوهنې د پېژندو عالمانو ویناوې یادې شوي او بیا یې په پښتو شاعرۍ کې له رواني اړخ سره سم موضوعات یاد کړي دي د کتاب بل بحث غزلګو شاعر یانې څوک؟ هم مهم بحث دی، خو لږ څه نور وضاحت هم غوښتي چې زه یې دلته په لنډیز سره کوم. په پخوا وختونو کې نظم د شعر مقابل لوری و، نظم په منظوم کلام و، چې د یوې موضوع د بیانولو لپاره به وېل کېده، زیبې معیار او پوخ جوړښت به یې درلود، خو شعریت به په کې نه و، په نظم کې به ناظمانو دیني لارښوونې، اخلاقي پندونه، طبي او نورې موضوعات بیانول او روزنیز هدف به یې درلود، چې خلکو به یادول هم او د اړتیا پر وخت به یې استناد پرې کاوه، داسې کسان هم وو چې هم به یې شعرونه وېل او هم به یې نظمونه جوړول لکه خوشحال بابا چې نوی دیوان لري را پاتې دی او هم یې ګڼ روزنیز نظمونه وېلي دي، لکه فضلنامه، طب نامه، اخلاقنامه، فالنامه، بازنامه او نور او په شعوري ډول یې خپله شاعري او نظمونه سره بېل کړي او په فضلنامه کې یې د دې ډول نظمونو جوړښت داسې ښودلی.

دا سم کال چې د فضل دی یو کتاب مې په نمط دی

چې یې نوی بنیاد کېښود هم یو یادګار په جهان پرېږدم

ساده نظم یې دغه یې اشکاله یې لفته

په ضعیف بحر ویلی تکلف ځني وتلی

چې اسان په یادول وي مختصر کښلی په کابل وي

چې هر څوک ورته وګوري نیک عمل وله وبهوري

خو په شلمه پېړۍ کې چې شعري قالبونه مات شول، د بې شعرۍ نظم موضوع پر خپل ځای پاتې شوه او روزنیز کتابونه په نثر ولیکل شول، دا وخت د شعر لور ټول اصناف نظم وبلل شول او غزل د نظم په مقابل کې ودرېده او په دې ترتیب شعر په نظم او غزل ووېشل شو.

همدا وخت و کوم شاعر چې ښې غزلې وویلې هغه غزلبول شاعر وبلل شو او چاچې په نظمونه ووېل، هغو ته د نظم د شاعر نوم ورکړل شو، چې خلاند یې په بحث پرې کړی، خو دا چې وایي: نظم هغه کلام دی چې وزن او قافیه ولري؛ دا تعریف سم نه دی. څکه په شلمه پېړۍ کې ازاد نظمونه هم را منځته شول، چې هغه تش وزن لري نور د قافیې او ردیف له بندونو نه آزاد وي. همدا راز دی لیکي: «مرثیې نه څوک قصیده نه شي ویلی او قصیدې نه مرثیه نه شي ویلی.» دا هم سمه نه ده، څکه قصیده د ادب په شکلي وېش کې راځي او د شاعرۍ یو ژانر دی، خو مرثیه د ادب موضوعي برخه ده او د موضوعاتو په وېش کې راځي، نو څکه قصیده او مرثیه تناقض نه سره لري، بلکې په قصیدو کې ډېرې زیاتې مرثیې ویل شوې، چې د شیخ اسعد سوري قصیده چې د غوري پاچا امیر محمد سوري په مړینه کې یې زړګانه پخوا ویلې او په دې مطلع پېلېږي

د فلک له چارو څه وکړم کوکار

زمولوي هرګل چې خاندي په بهار

ډېره ښه نمونه ده او را وروسته هم دا کار شوی دی.

شاغلی خلاند یوازې هغه شعرونه غزل بولي، چې هر بیت یې خانته خلته مفهوم ولري، خو که تسلسل په کې وي هغه غزل نما نظم بولي، خو حقیقت دا دی چې اوس هم منفردې او مسلسلې غزلې دواړې شته او شاعران یې په شوه تازګي او بارنکۍ وایي او د غزل ښکلاوې په کې ځلېږي. البته غزل نما نظم هغه شعر ته ویل کېږي «که د پخوانیو شاعرانو وي یاد لوستلو» چې یوازې نه یې د غزل وي بڼې مطلع او مقطع ولري او د پښتو یې لومړی، مسرۍ آزادې او دوهمه د مقطع په قافیه وي، ټ. ر نو تغزل غزلېږي بارنکي او ښکلاوې ونه لري.

نور لوګران خلاند د نظم او غزل په ځانګړنو په او مور بحث کړی ... او هم یې د حمزه بابا د غزل بحث په څېړلی دی.

تر دې وروسته د کتاب اصلي بحث او څېړنې ته را رسېږو چې هغه د شلمې پېړۍ پښتو غزل په نویو پړاوونو کې دی. دا ډېر د پام وړ بحث دی او ترڅېړنې وروسته یې د شلمې پېړۍ د پښتو غزل ځانګړتیاوې او نوښتونه څېړلي او د غزل د مطرح شاعرانو په غزلونو یې بحث کړی دی زه یوازې د دې څېړلو په کې تر اختلاف ورسره لرم. څکه ده یو شاعر یاد کړی او بیا یې د هغه د غزل ښکلاوې او ځانګړتیاوې شمېرلي دي، چې دې کار د ده څېړنې ته ډلکرۍ ورکړې، نو که دا کار یې په دې ډول کړی وای چې د شلمې پېړۍ د غزل ځانګړتیاوې او ښکلاوې یې یو په یو شمېرلي وای او بیا یې هغه شاعران یاد کړي وای چې دا ښکلاوې او نوښتونه یې پنځولي، په دې ترتیب به د غزلو تحولات یو... یو شمېرل شوي او د هر تحول او بدلون رامنځته کوونکي به د بېلابېلو نوښتونو ډلې او لاروېان بلل شوي وای. مثلاً که ده لیکلي وای چې د شلمې پېړۍ په غزل کې نوي سمبولونه دود شول چې له هغه نه یو هم پښتونولي وه، په دې کې حمزه بابا، ولي محمد طوفان، اجمل خټک او ... مخکښان وو

یا دا وخت په غزل کې رومانیت غزونې وکړې چې اشرف مفتون، یونس خلیل او نور یې په پالنه وکړه او داسې نور

زما په ترتیب کې که خلاند صاحب یې وسې وروستي بحث د پښتو غزل زانګونکي ده، چې ځوان غزلبول شاعر ته یې خورې او ډېرې لارښوونې کړي دي، خو خبره دا ده چې شاعر لارښوونې نه اوري، هغه خپل شعر وایي او که یې لوستونکي وي، هغه ادب غوروټکی را برسېره کوي او ارزوي یې، یعنې اول شعر پخول کېږي او بیا وروسته له هغه نه قوانین او قواعد استخراجوي او ادبي نوښتونه یې شمېرل کېږي نو دا اثر زما له نظره د ځوان غزل په باب نوی او له نوښتونه ډک اثر دی، نه خو یوازې غزل په خپلواکو سره ډېره مرسته کوي او د غزل په څکه نوي زما وي اچوي. زه خلاند صاحب ته مبارکي ورکوم چې یو ښه ضروري کار او د ادب مینه وال یې لوستنې او په غور لوستنې ته رابولم. په درنښت

کتاب ((یک قرن در تاریخ و افسانه)) زیور چاپ یافت

حیات الله حلیم

سخن هویدا و مبرهن است که تاریخ آیینه عملکرد انسان های ما قبل به ما بعد میباشد، بخصوص آیینه عملکرد های آنعده اشخاص که در بخشی زمام امور یک کشور را به حیث امپراطور، پادشاه، صدراعظم ویا رئیس جمهور اعمال نموده باشد، پس تاریخ است که عملکردهایش برای قضاوت بعدی ها در صفحات خود تسجیل مینماید، بشرط انکه نگارنده و مورخ شخص منصف، واقع بین و دور اندیش باشد و در تسجیل عملکرد های اشخاص فوق و حوادث دیگری که در زمام داری او در کشور مطبوعش رخ میدهد، بگونه بی طرف ثبت وسجل نماید. طوریکه قبلا اشاره شد تاریخ آیینه عملکرد زمامداران است این یک حقیقت روشن است ازینرو مورخ نباید در ثبت سجل وقایع هراس داشته باشد ونه هم از بیم گفتاری این و آن حقایق را کتمان نماید اگر تحت چنین شرایط قرار میگیرد بهتر است که قلم را در جیب بگذارد. به هرصورت نگارنده جوان با استعداد و بی هراس کشور ما مصطفی (عمرزی) در سلسله چاپ اثر قبلی خود اینک کتاب دیگری بنام (یک قرن در تاریخ و افسانه) دربین اواخر نوشته که بتازه گی شرف چاپ یافته است نگارنده حتی الوسع سعی وکوشش نموده که عملکرد های خاندان (امرا) محمد زایی سلطنت محمد ظاهرشا و پدرش نادرخان، دوران کمونست ها وحوادث خونبار ووحشت زای این دوره استیلای روسها که خلاف تمام موازین ملی و بین المللی بالای خاک ما حمله ورشدند و سرانجام دوره مجاهدین با اعمال عملکردهایش تا زمان دوره ریاست جمهوری حامد کرزی بشکل بی طرف وواقعی آن در اوراق تاریخ خود سجل نموده است واگر از حق چشم پوشی نشود خوشبختانه که نویسنده از طرز تاریخ نگاری کاملا معیاری کارگرفته و مثل مورخین حسابی کشور ما تمام رمز های تاریخ نویسی را دران رعایت نموده است منطقی که در ان بکار رفته است گویای این حقیقت است که مورخ مذکور هرگز زیر اثر این و ان نرفته و تمام مسایل را بدون هراس برشته تحریر اورده که مصداق این ادعای ما نگارش او در مورد زمام داری عبدالرحمن خان که به حیث امیر مستبد توانسته، اورا سجل نموده که این تحلیل نه تنها از مصطفی عمرزی میباشد بلکی مورخین عمدتاً خرینه اول متفق علیه عبدالرحمن خان را شاه مستبد خونریز و وابسته به حلقات استعماری عنوان نموده

است یک قرن در تاریخ و افسانه اثریست که حوادث صد سال اخیر دران سجل است یعنی فشرده از رویداد های زمان عبدالرحمن خان تا زمان ریاست جمهوری حامد کرزی دران ثبت سجل شده ونیز فراتر ازآن مخزن معلومات جدید و بی طرف میباشد که خواننده را از زوایای مختلف به عملکرده های حکمروایان قبلی این مرزو بوم اشنا میسازد. طوریکه قبلاً گفته شد در صفحات این تاریخ درگام نخست بالای دوران استبدادی عبدالرحمن خان روشنی انداخته شده وسپس سلطنت و شخصیت امیر حبیب الله خان به حیث یک شاه (خوشگذران و عیاش) عنوان گردیده که تاریخ های دیگر نیز به چنین خواص امیر موصوف گواهی داده است. سلطنت امیر امان الله خان به عنوان یک شخصیت (شیفته ملت و سر زمین) عنوان گردیده است که شا امان الله خان واقعاً محصل استقلال افغانستان بوده وسرانجام قربانی توطیه های حلقات استعماری توسط خود افغانها گردیده و از سلطنت طرد گردید. روی همرفته دوره حبیب الله کلکانی و شخصیت موصوف، به حیث یک ...وستی پا امال و ساده لوح سجل گردیده و به تعقیب ان سلطنت محمد نادر خان به حیث ستمگر و اراده ثبت وسجل گردیده و به راستی هم این شخص بود که با مهارت خاص حبیب الله کلکانی را از اریکه قدرت به دور انداخت و شان وشوکت خاندان محمد زایی را از سر احیا نمود. بعد به سلطنت محمد ظاهر شا اشاره شده که زمامداری او تا زمانی به لویه تحت سایه صدارت کاکای خود سپری گردیده، اشاره شده و معلومات کافی بدسترس خواننده ها قرار داده است. دوران ریاست جمهوری سردار محمد داود خان به حیث اولین رئیس جمهور افغانستان تشریح و معلومات کامل درمورد شهادت مظلومانه خود و فامیلش داده شده است. آمدن دوران کمونست ها و اغاز حماسه های جهاد مردم افغانستان مباحث دیگریست که در لا بلای اوراق این تاریخ گنجانیده شده است. جالب از ازان که در بخش پایانی کتاب تمام محتویات کتاب تحت عنوان، در سیمای صد سال (ملتی همانند کوهسار)، تمام موضوعات کتاب ارزیابی گردیده و تشریحات کوتاه بالای عناوین مندرجه کتاب صورت گرفته است که مفهوم کامل را رسانده میتواند. به وضاحت به نظر میرسد. تاریخ (یک قرن در تاریخ و افسانه) که در ۵۵۶ صفحه به زبان دری به تیراژ یک هزار جلد در ماه جاری شرف چاپ یافته از جمله تاریخ هاي که سیر حوادث از زمان عبد الرحمن خان تا اکنون باتحلیل همه جانبه و استنباط کاملا علمي و اصولي درج گردیده و ما از دربار خداوند ج التجا داریم که نگارنده کتاب محترم عمرزی صاحب بتواند به تالیف همچو اثار علمي مفید دیگر نیز فایق اید

افغان اعلانات

شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره در حلقه چاه لولری به عمق 150 معه نصب پایپ وفلتر ان به طور مکمل غرض داوطلبی قرارداد می دهد شرکت های که خواهش قرارداد انرا داشته باشند ازنشراعلان افرهارا از شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره یا به شماره هـای 0773723511 - 0777784034 و 0771104530 دریافت کرده میتوانند وخود شان ازنشراعلان الی یک هفته افرها را دو باره به شورای انکشافی قریه ده عربان بسپارند.

◆◆◆◆

مدیریت اراضی ولسوالی سروبی موازی 625 مترمربع زمین بلند ابه بکر دولتی واقع کټ شیرخان را برای مدت پنج سال به اجاره میدهد اشخاص وافرادی که خواهش اجاره گرفتن انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز به مدیریت اراضی ولسوالی سروبی مراجعه نمایند.

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی درسال 1392 بتعداد 599 پایه چوکی سه نفری را قرارداد مینماید.

داوطلبان علاقمندان واجد شرایط می توانند معلومات بیشتر را از ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه اخذ وبرای دریافت شرطنامه بعد ازنشراعلان الی ختم میعاد بیست ویک روز کاری مراجعه نمایند افرهایک روز قبل ازتاریخ ضرب الاجل تسلیم داده میشود جلسه افرگشائی به روز بیست ودوم دایر میگردد واز داوطلبان دارای اهلیت و واجد شرایط دعوت به عمل می اید تا افر های سربسته خویش را مطابق شرایط به لسان های دری پشتو برای اکمال پروژه متذکره ارایه نماید.

روش تدارکات باز داخلی افرها مطابق زمان ضرب الاجل که درج شرطنامه می باشد الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 7 تسلیم داده میشود وافرهای دیر رسیده بعد از ختم ضرب الاجل پذیرفته نمی شود. تضمین افر مبلغ 300000- افغانی ویا معادل ان تضمین بانکی شرایط برای اهلیت تهیه اسناد تخنیکی مالی وقانونی می باشد

◆◆◆◆

ریاست معارف شهرکابل به ترمیم و رنگمالی لیسه های مرویس هوتکی ونسوان ذبیحا طبق احکام کاری انجنیران انکشاف تعمیرات ضرورت دارد شرکت های ساختمانی که خواهش داوطلبی انرا داشته باشند درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات واقع سرای غزنی کارته چهار سپرده شرطنامه را ملاحظه تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست معارف ولایت کابل ازبودجه کمکی بانک جهانی ترمیم 20 پروژه در چهار ولسوالی ولایت کابل را به اساس داوطلبی باز داخلی وقانون تدارکات ملی قرارداد مینماید. ازشرکت های ساختمانی واجد شرایط دعوت بعمل میاید تا اسناد داوطلبی را دربدل 1000 افغانی پول غیرقابل بازگشت الی یک روز قبل از افرگشائی ازریاست معارف کابل واقع خوشحال خان مینه بدست اورند. افرگشایی پروژه مذکور 21 روز کاری بعد ازنشراعلان ساعت ده قبل ازظهر درریاست معارف تدویر یافته افرهای دیررسیده وانترنیتی پذیرفته نمی شود شرطنامه را ملاحظه نموده تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

لثاراحمد دوباب هنگر مخروبه تصدی که روز موازی 10375 مترمربع زمین ملکیت ریاست عمومی تصدی ارزاق در پارک های صنعتی پلچرخی میباشد به شرط ترمیم رایگان از پول شخصی شان بدون مطالبه مصرف برای مدت سه سال به کرایه ماهانه مبلغ چهل هزار افغانی قبول دار شده است موسسات واشخاصی که به جایداد فوق ضرورت داشته کرایه بیشتر بپردازد درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست وپنج روز به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست ارزاق واقع جوار سیلوی مرکز سپرده خود شان به روز مزایده حاضر شوند شرطنامه را ملاحظه کرده میتوانند تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

امریت ثبت اسناد و وثایق حوزه دوم به اطلاع اشخاص افراد مراجع ذیربط میرساند که سید محمد میولد علومی ولد عبدالطفی به اندازه 347 مترمربع زمین را که واقع قلعه فتح الله خان میباشد ذوانیدی ترتیب می نماید درصورتیکه بالای مذکور یا جایداد شان کدام ادعا داشته باشند ازنشراعلان الی یکماه به امریت ثبت اسناد ووثایق حوزه دوم اطلاع دهند درغیران حق شکایت را نخواهند داشت.

◆◆◆◆

ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل به اطلاع محمد برات ولد مراد علی مسکونه ناحیه ششم کابل میرساند تاجهت دعوی حقوقی ... به ارتباط نصب یک دربند حویلی واقع ناحیه ششم کابل ازنشراعلان الی بیست روز به ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل حاضرشود درغیران فیصله غیابی صورت میگیرد وانگاه حق شکایت را نخواهد داشت

◆◆◆◆

ریاست فواید عامه ولایت لوگر درنظر دارد تا جغل اندازی واعمار دیوار استنادی سرک خامه قلعه میدان پنجکهای که از اثر ماین تخریب گردیده درمسیر سرک عمومی کابل لوگر خطوط سرک عمومی کابل لوگر نصب علایم ترافیکی در شاهراه عمومی و ولسوالی ها را به قرارداد میدهد. اشخاصی که خواهش قرارداد انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به امریت فواید عامه ولایت لوگر مراجعه نمایند شرطنامه را ملاحظه کرده تضمینات اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی امورات حفظ ومراقبت جنراتور شفاخانه شهید سردار محمد داود خان شفاخانه نمبر 2 ریاست ساختمانی روابط خارجه کادر وپرسونل تصدی مسلخ کلوپ عسکری مدیریت ملبوسات وریاست لوژستیک عهدیات و ستردرستیز را درسال 1392 قرارداد مینماید. داوطلبان علاقمند واجد شرایط ازتاریخ نشراعلان الی ختم 21 روز کاری میتوانند با درخواست خویش بریاست اکمال وخریداری واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه مراجعه شرطنامه ومشخصات را اخذ افرها یک روز قبل از جلسه افرگشائی اخذ وجلسه به شکل داوطلبی باز ویاکت سربسته به روز 22 دایر میگردد افرها مطابق ضرب الاجل زمانی که درج شرطنامه مشخص گردیده الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 114 تسلیم داده میشود افرهای دیررسیده بعد از ختم ضرب الاجل زمانی پذیرفته نمی شود. روش تدارکات داوطلبی باز داخلی تضمین افرمبلغ 400000- افغانی نقدا ویا بشکل بانک گرنتی به یکی از لسان های رسمی کشور دری یا پشتو اخذ میگردد

(c) ketabton.com: The Digital Library

HEWAD DAILY

هیواد

ورځپاڼه

د ۱۳۹۲ ل د چنګاښ ۲۶ مه د ۱۴۳۴ ق د رمضان المبارک ۸ مه د 17/7/2013

د روژه ماتي او پیشلمي وخت

چارشنبه	پیشلمي	۳ ۱۱	روژه ماتي	۷ ۱۲
پنجشنبه	پیشلمي	۳ ۱۲	روژه ماتي	۷ ۱۲

د بهرنیو اسعارو په مقابل کې د افغانۍ بیه

دکابل د شهزاده سراۍ د صرافانو د رئیس د معلوماتو له مخې، پرون له غرمې مخکې د بهرنیو پیسو په مقابل کې د افغانۍ ارزښت په دې ډول و:

یو امریکایي ډالر پیرودل په 57/15 افغانیو پلورل په 57/20 افغانیو
یو انګلیسي پونډ پیرودل په 85/40 افغانیو پلورل په 85/50 افغانیو
د اماراتو یو درهم پیرودل په 15/45 افغانیو پلورل په 15/50 افغانیو
یو یورو پیرودل په 74/20 افغانیو پلورل په 74/30 افغانیو
یو سعودي ریال پیرودل په 15/15 افغانیو پلورل 15/20 افغانیو
زر هندي کلدارې پیرودل په 960 افغانیو پلورل په 970 افغانیو
زر پاکستانۍ کلدارې پیرودل په 550 افغانیو پلورل په 558 افغانیو
زر ایراني تومانه پیرودل په 17/60 افغانیو پلورل په 17/70 افغانیو

هوا حالات

کابل	چارشنبه	لمر	☀	لوړه 30°C	ټیټه 17°C	
//	پنجشنبه	لمر	☀	لوړه 35°C	ټیټه 17°C	
لوګر	چارشنبه	لمر	☀	لوړه 37°C	ټیټه 19°C	
//	پنجشنبه	لمر	☀	لوړه 38°C	ټیټه 20°C	
پکتیا	چارشنبه	تندر او باران		لوړه 33°C	ټیټه 28°C	
//	پنجشنبه	لیږ باران		لوړه 36°C	ټیټه 28°C	

افغانستان د نړیوالو رسنیو په هنداره کې

«د طالبانو مشران هم نه پوهیږي چې څه روان دي»

امریکایي والسټریټ ژورنال ورځپاڼه په افغانستان کې د سولې په اړه په یوه مطلب کې لیکلي: د جنوب په لیکلي کې چې طالبانو په قطر کې د سولې د خبرو لپاره سیاسي دفتر پرانیست، د ډېرو زیاتو شویو ... چې د هیواد جګړه به چې یوه لیږه پیرې لاړه شي د خبرو اترو له لارې پای ته ورسیږي. خو دغه هیلي ډېر ژر وروسته له هغې چې افغان ولسمشر حامد کرزي سخت عکس العمل وښود راوړل شوي. کرزي د طالبانو له لوري د اسلامي امارت د بیرغ او بیلبورډ په لوري ... امریکایي په توګه د سولې په خبرو کې د خپل حکومت د پلاوي د نه ګډون خبره وکړه. د والسټریټ ژورنال په وینا، له هغه مهال راهیسې په دوحه کې د طالبانو قوماندان هم ورته خبره کړې او ویلي یې چې، که موږ غواړو سوله وکړو، نو د څه لپاره جنګیږو. برتانوي ټایمز ورځپاڼې بیا د افغانستان د بیارغونې په اړه په یوه مطلب کې لیکلي، امریکا د خپلې نړیوالې پراختیایي ادارې «یو اېس اېډ» له لارې غوښتل د سړک جوړولو د هغې مهمې پروژې په عملي کولو سره د خلکو زړونه لاس ته راوړي چې؛ ګردېز له خوست سره نښلوي او د حقاني شبکې د قدرت تر مرکزه غځیږي. خو شپږ کاله وروسته چې د دغې پروژې لګښت درې چنده زیات شوی او ۲۳۰ میلیونه ډالرو ته رسېدلی، تراوسه یې بوا ځې څه باندې له دریو یوه برخه بشپړه شوې ده. د ورځپاڼې په وینا، په افغانستان کې اداري فساد او د لوېدیځ بې...

له اسلام آباد سره ... [illegible]

د ټانکرو چلوونکي د کابل ...

د نفتي موادو د ټانکرولو امنیت د علمه تنظیم د پولیسو پرغاړه دی. دغه څلور هفه مهال افغان کورنیو حکومتي پولیسو له وسپارل شوه چې په نیرو څو کلونو کې د شخصي امنیتي کمپنیو د کسانو په اړه حکومت له شکایتونه وشول. د کورنیو چارو وزارت ویاند صدیق صدیقي که څه هم د تیلو د ټانکرو د یو شمېر خاوندانو اندېښنې او شکایتونه پر ځای بولي خو ټینګار کوي چې دوی پر یو ل دلسي پلانونو کار کوي چې له مخې یې د لویو لارو امنیت خوندي کړي. صدیقي وایي دوی هغه کوي د هیواد ورکوي، غزني او زابل د لویو لارو د ساتونکو تولواو تر منځ همغږي او ترڅنګ همکاري له ونه وکړي... [illegible]

سوداګر دې تر دوو نورو میاشتو پورې له ترکمنستانه ...

په پلیټ سره په یو اړخیز ډول نفتي توکي له ترکمنستانه د هرات ولایت ته لیږدوي او دغه مسئله ددې سبب شوي چې افغاني ټانکرونه ... [illegible]

... دهرات ولایت ته لیږدوي دصنفي اتحادیو په چوکاټ کې تنظیم شي او افغان دولت ته دې خپلې وجیبې اداکړي. دغوندي په بله برخه کې ... سالم او الهزمن مدیریت سره داقتصادي پرمختیا او دکارموندلو په برخو کې مرسته وکړي ... [illegible]

خادم الحرمین الشریفین دې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ ...

ستاسو اعلیحضرت دلاربښوونواو مرستو غوښتونکي دي چې دهغو له برکته افغانستان پاکستان اوسیمې ته سوله اوثبات راشي. یوځل بیا ستاسو اعلیحضرت دپېرزوینو له امله دخپلې ملتي مراتب وړاندې کوم اودلوی ... کې ریاستونو، مسعودي عربستان خدای (ج) له دربار ته ستاسو اعلیحضرت شاهي کورنۍ ته سرلوړي او دهغه ته اوږد عمر روغتیا دژوند په ټولو چارو هیواد ورور ملت ته سوکالي غواړم.

د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت د فرهنګ د ریاست خبر تیا

د زمري د میاشتي د اته ویشتمې نیټې، د هیواد د خپلوا کې د بیرته ترلاسه کولو د کالیزې په ویاړ د ۱۳۹۲ هجري لمریز کال د ادبي او هنري جایزو سیالي، د تاریخ اود ادبي تحقیقاتو، شعر، داستان، طنز اونقد، ښکلو هنرونو، سینما، تیاتر، موسیقي، راډیو تلویزیون اود ژورنالیزم په برخو کې پیلیږي. له مینه والو لیکوالواو هنرمندانو څخه غوښتنه کیږي چې خپل آثار دې د روان کال د زمري د میاشتي ترلسمې نیټې پورې د افغان فلم په ودانۍ کې د فرهنګ ریاست د ادبي او هنري جایزو اداري ته وسپاري.

د زیاتې خبرتیا لپاره دې ۰۷۹۴۲۵۴۰۲۴ ګڼه ټلیفون له لارې اړیکې ونیول شي.

له پاکستانه د اوربکو راوېشتلو روان کال ...

جدیدو لپاره د اسلتیاوو له برابرولو سره سره دوی په دې برخه کې له ستونزو سره مخامخ دي. جنرال عظیمي وویل، اوسمهال په افغان پوځ کې شاوخوا زر ته میرمنې دنده تر سره کوي، چې اړتیا ته په کتو کافي نه دي. دفاع وزارت دغه څرګندونې په داسې وخت کې کوي، چې تېره میاشت د امنیتي مسولیتونو د مرحلې چارې افغان ځواکونو ته وسپارل شوې او ټاکل شوې، چې راتلونکي کال ته د نړیوالو ځواکونو د جګړه‌ییز ماموریت په پای ته رسېدو د ټول هیواد د امنیت ساتلو چارې دغو ځواکونو ته وسپارل شي.

بهرني لنډ خبرونه

میرکل له امریکا څخه د ربښتینې ژمنې تمه لري

امریکا د استخباراتي ادارې NSA ... [illegible]

برما وایي: ټول سیاسي بندیان خوشي کوي

د برما ولسمشر وایي، چې د روان ۲۰۱۳ کال تر پایه به ټول سیاسي بندیان خوشي کړي ... [illegible]

پوتین: د امریکا د فشار له امله سنوډن په مسکو کې پاتې دی

[illegible]

د بنګله دېش جګړه‌ییزي اسلام پالی ګرم ختلی

د جنګي جرمونو یوې محکمې اسلام پالي مشر غلام اعظم د پاکستان پر وړاندې د بنګله دېش د ۱۹۷۱ کال د خپلواکۍ له جګړې ... [illegible]

جنوبي او شمالي کوریا د کایزونګ پر سر خبري کوي

سره خبري کوي. جنوبي کوریا غوښتي ... شمالي کوریا په اپریل کې له دغه صنعتي پارک څخه خپل ... شمالي او جنوبي کوریا له خو میاشتو راهیسې دټول شوي اقتصادي خاصي ساحې کایزونګ د بېرته خلاصولو په اړه ... تول ۵۳۰۰۰ کارګران ایستلي وو له بهرنیو منابعو څخه

د ولایتونو له مخې د محصلانو د منلو ونډې

[illegible] ... وختونو کې دحج او اوقافو وزارت له خوا ... انتقاد وشو چې دروازه مالي او سپینه داغ به ... وخت کې دخپل کار دفتر ته نه حاضرېږي. ټینګار وشو چې په پارلماني چارو کې ددولت وزیر اود جمهوري ریاست مقام دی په دې باب څېړنې وکړي.

اعلان وزارت اطلاعات و فرهنګ

وزارت اطلاعات وفرهنګ جمهوری اسلامی افغانستان ازوجوه عادی خویش در نظر دارد تا (پروژه تجدیدآهن پوش های بالای تعمیر ورنګمالی دیوار نمای سمت پارک وسایط وزارت) را تحت قرار داد نمبر (moic/ncs/002/92) ازطریق پروسه داوطلبی باز ملی (ncb) قرارداد نماید. داوطلبان شایسته واجد شرایط علاقمند میتوانند معلومات بیشتر ومجموعه مکمل شرطنامه را به زبان دری توسط درخواست تحریری ضم کاپی جواز معتبر شرکت ازمنزل پنجم مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست مالی واداری وزارت اطلاعات وفرهنګ ازساعت ۸ صبح الی ۲ عصر روزهای کاری مراجعه نموده شرطنامه بدست بیاورند.

شرایط شامل (قرارداد مشابه درینکی از۵ سال اخیر به ارزش مبلغ 1000000 افغانی تکمیل ګردیده باشد)

آفر های سربسته باید عنوانی ادرس فوق الذکر ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۲۶/۵/۱۳۹۲ تحویل داده شود. داوطلبی انترنتی مجازنیست وآفر های ناوقت رسیده رد خواهند شد. آفر ها درحضورداشت داوطلبان ویانماینده‌ګان شان ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۲۶/۵/۱۳۹۲ ګشوده میشود. تمام آفر ها باید همرا باتضمین آفر به مبلغ 73000 افغانی (هفتادوسه هزار افغانی) شامل باشد.

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو د معینیت خبرتیا

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت په پام کې لري چې د پرمختیایي پروګرامونو په لړ کې د (Voucher) د زده کړې د برنامې له لارې یو شمېر هغه پېغلې او نارینه خوانان چې د تخنیکي او مسلکي زده کړو له انستیتوتونو او مکتبونو څخه له دولسم او څوارلسم ټولګي څخه په روان کال کې فارغ شوي او یا د فراغت په درشل کې وي د آزموینې له لارې په ځانګړې برنامه کې تنظیم کړي. مینه وال کولای شي د روان کال د چنګاښ د میاشتي په ۲۹، ۳۰ او ۳۱ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتي له ۲۰، ۲۱ او ۲۲ مې سره سمون خوري د نوم لیکنې لپاره او دغه راز د ۱۳۹۲ کال د زمري د میاشتي په ۷ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتي له ۲۹ مې سره برابره ده د آزموینې د نیولو په موخه د سهار په نهو بجو په دارالامان کې د اداري او مدیریت انستیتوت (ایما) کتابخانې ته ورشي.

د اړیکې شمېره (077946299)

افغان اعلانات

کتونکې ډله

دورځپاڼو رئیس ډاکټرشمس الحق آریان فر ۰۷۹۹۳۲۵۸۵۰		Dr : shamsulhaq Aryanfar, Head of Govt. Dailies
رئیس او مسوول مدیر احمد زلمی شهباز ۰۷۰۰۰۷۸۵۷۸ ۰۲۰۲۳۰۲۱۳۰	• سیدیوسف 'شریفي'	Editor -in-chief: Ahmad Zalmai (Shahbaz) 0700078578
مرستیال شاولي قرار ۰۷۹۹۳۱۴۵۰۶ ۰۲۰۲۳۰۲۱۲۹	• محمد صادق قلندري	Deputy: Shah Wali "Qarar"
سرپرست مسوول سکرتر شیرمحمد نظری ۰۷۷۲۰۳۶۷۱۵	• میر مسجدی عزیزی	د ورځپاڼې د وېش څانګه ۰۷۰۷۹۶۰۱۷۱ ۰۲۰۲۳۰۰۳۳۷
ډیزاین احمدشاه سخي ۰۷۹۹۵۶۶۲۸۵	• قسیم 'آرون'	
برېښنالیک hewad1948@yahoo.com		چاپځای د ازادۍ مطبعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library